

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Mezinárodních vztahů

Zahraniční politika Jižní Koreje ve vztahu k Číně a USA

Bakalářská práce

Autor práce: Andrea Tunysová

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: Bc. et Bc. Aleš Karmazin, M.Sc., M.Sc.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. května 2019

Andrea Tunysová

Bibliografický záznam

TUNYSOVÁ, Andrea. *Zahraniční politika Jižní Koreje ve vztahu k Číně a USA*. Praha, 2019. 50 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce Bc. et Bc. Aleš Karmazin, M.Sc., M.Sc.

Rozsah práce: 73 766 znaků

Anotace

Práce zkoumá zahraniční politiku Jižní Koreje ve vztahu k Číně a USA během prezidentských období Lee Myung-baka a Park Geun-hye z pohledu behaviorálního modelu konceptu střední mocnosti. Část práce se věnuje představení konceptu střední mocnosti a její zahraniční politiky a umožňuje náhled do vývoje postavení Jižní Koreje jako střední mocnosti. Analýza vztahů Jižní Koreje s oběma partnery je vložena do kontextu bezpečnostního a ekonomického soupeření USA a Číny a věnuje se i otázce diplomatického řešení sporů. Jejím cílem je v tomto chování identifikovat prvky politiky střední mocnosti. Tímto se práce snaží reflektovat určitou vazbu mezi normativním a strategickým jednáním a zároveň se zabývá tím, jak soupeření Číny a USA ovlivňuje jihokorejskou zahraniční politiku vůči oběma zemím a jak se mění postoj administrativy Jižní Koreje v letech 2008-2017.

Annotation

This bachelor thesis discusses South Korea's foreign policy toward China and the US during the administration of Lee Myug-bak and Park Geun-hye from the perspective of the middle power concept and its behavioral model. The thesis introduces the concept of middle power and its foreign policy and describes the development of South Korea's position as a middle power. The analysis of South Korea's relations with China and the US is put in context of the US and China's security and economic rivalry and discusses the diplomatic resolution of disputes concerning China and the US. The objective is to identify the elements of middle power policy in South Korea's behavior toward its key partners. In doing so, the bachelor thesis aims to reflect a link between normative and strategic action and focus on the effect of China-US rivalry on the South Korean foreign policy towards both countries and compare the administration of South Korean presidents in 2008-2017.

Klíčová slova

Jižní Korea, střední mocnost, zahraniční politika, USA, Čína

Keywords

South Korea, middle power, foreign policy, US, China

Title/název práce

South Korea's foreign policy toward China and the US

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Bc. et Bc. Alešovi Karmazinovi, M.Sc., M.Sc. za odborné vedení práce, jeho věcné připomínky a vždy vstřícný přístup. Poděkování patří i mé rodině a všem, kteří mě v mém úsilí podporovali.

Obsah

Seznam tabulek	2
Seznam použitých zkratk	3
Úvod	4
1. Koncept střední mocnosti	6
1.1 Zahraniční politika střední mocnosti	8
2. Politika střední mocnosti: teoretická východiska a analytický postup	11
2.1 Metodologie	11
3. Vnímání Jižní Koreje jako střední mocnosti	14
4. Situace na Korejském poloostrově	15
4.1 Zájmy Číny a USA ve východní Asii a na Korejském poloostrově	15
4.2 Partnerství Jižní Koreje s Čínou	16
4.3 Partnerství Jižní Koreje s USA	17
5. Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Číně a USA v prezidentském období Lee Myung-baka (2008-2013)	18
5.1 Jižní Korea v kontextu bezpečnostního soupeření USA a Číny	18
5.2 Jižní Korea v kontextu ekonomického soupeření Číny a USA	20
5.3 Diplomacie a řešení sporů	22
6. Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Číně a USA v prezidentském období Park Geun-hye (2013-2017)	25
6.1 Jižní Korea v kontextu bezpečnostního soupeření USA a Číny	26
6.2 Jižní Korea v kontextu ekonomického soupeření USA a Číny	27
6.3 Diplomacie a řešení sporů	30
Závěr	32
Použitá literatura	34
Teze bakalářské práce	43

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Srovnání vlád Lee Myung-baka a Park Geun-hye, str. 32

Seznam použitých zkratk

AIIB	Asijská infrastrukturní investiční banka
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ČLR	Čínská lidová republika
FTA	Free Trade Agreement
G20	Group of Twenty
KLDR	Korejská lidově demokratická republika
OSN	Organizace spojených národů
RCEP	Regional Comprehensive Economic Partnership
THAAD	Terminal High Altitude Area Defense
TPP	Transpacifické partnerství
USA	United States of America
USFK	United States Forces Korea

Úvod

Jižní Korea se nachází v důležitém geopolitickém postavení, a to v bezprostřední blízkosti Korejské lidově-demokratické republiky, která se svým autoritářským režimem a vývojem jaderného programu může pro okolní státy představovat určitou existenciální hrozbu. Již od rozdělení sféry vlivu na Korejském poloostrově mezi Spojené státy americké a Sovětský svaz a vytvoření dvou okupačních zón roku 1945 jsou USA důležitým bezpečnostním partnerem Jižní Koreje. Dnes se na Korejském poloostrově střetávají zájmy především právě USA jako nejvýznamnějšího bezpečnostního garanta regionu a Číny jako nejdůležitějšího ekonomického partnera Jižní Koreje a zároveň jediného partnera KLLDR. Spolupráce s oběma partnery je pro Jižní Koreu velmi podstatná, přesto, že tyto dvě země si navzájem velmi často oponují. Čínu i USA odjakživa odděluje odlišná ideologie a rozdílný způsob řízení státu. O Číně se také často mluví v kontextu nové globální velmoci, která by mohla nahradit či alespoň omezit pozici USA.

Ambice Jižní Koreje stát se střední mocností lze sledovat již v devadesátých letech od jejího vstupu do OSN (O'Neil, 2015, s. 81), následně za vlády prezidenta Kim Dae-junga a jeho politiky slunečního svitu (*sunshine policy*) (John, 2014, s. 330, Karim, 2018, s. 356), jejímž cílem bylo oteplít vztahy s KLLDR a usnadnit její komunikaci s mezinárodní komunitou. Nicméně s rozvojem konceptu střední mocnosti a vznikem skupiny G20 se většina akademiků shoduje na tom, že Jižní Korea projevuje znaky střední mocnosti nejvýrazněji až po svém vstupu právě do G20 – tedy od roku 2008 (Cooper a Dal, 2016; Lee, 2012; Kim, 2017; Mo, 2016; Kim a Kim, 2016; O'Neil, 2015; John, 2014), a proto bude v práci zkoumané období právě od roku 2008 až po rok 2017. Po celé toto období můžeme sledovat napětí mezi USA a Čínskou lidovou republikou a snahu Jižní Koreje činit taková rozhodnutí, která jí umožní zachovat dobré vztahy s oběma partnery.

Vzhledem k debatě o možné denuklearizaci Korejského poloostrova je téma zabývající se zahraničními vztahy Jižní Koreje velmi aktuální. Zhodnocení a srovnání jihokorejských vztahů s jejími nejdůležitějšími partnery, Spojenými státy americkými a Čínskou lidovou republikou, hraje v řešení této otázky klíčovou roli. Jižní Korea jako střední mocnost tak ve své pozici musí při tvorbě své zahraniční politiky brát v úvahu napětí mezi globální velmocí USA a velmocí na vzestupu Čínou. Zkoumání tématu na základě konceptu střední mocnosti, který je podle mnohých autorů založen na hodnotové orientaci, umožňuje mimo globálních ambicí středních mocností sledovat

i jejich postup ve vztahu k mocenské politice. Jižní Korea je v rétorice svých představitelů často prezentována právě jako střední mocnost především díky své snaze zabývat se celosvětovou politikou, nicméně málokdy je věnována pozornost tomu, jak a nakolik se tato její politika střední mocnosti projevuje ve vztahu k mocnostem.

Cílem této práce je odpovědět na otázku, jak se v období od roku 2008 až do roku 2017 v zahraniční politice Jižní Koreje ve vztahu k Číně a USA projevuje její orientace na politiku střední mocnosti.

Práce se bude zabývat zahraniční politikou Jižní Koreje vůči Číně a USA, k jejímu zkoumání bude použit koncept střední mocnosti. Termín střední mocnosti se objevuje již ve středověku, nicméně k vytvoření ucelenější koncepce dochází během poválečné éry roku 1945 s vytvořením nového světového řádu. V akademické sféře však neexistuje přesná shoda na definici střední mocnosti a přístup k tomuto konceptu se u různých autorů liší, což přispívá k jeho nejednotnosti a neucelenosti. Práce bude vycházet z behaviorálního modelu střední mocnosti, který klade důraz na zahraniční politiku státu.

V české odborné literatuře se téma střední mocnosti téměř neobjevuje, ačkoliv se o něm okrajově zmiňují například Hynek a Waisová (Hynek a Waisová, 2016). Ze zahraničních autorů můžeme zmínit Andrewa F. Coopera, který se spolu s Richardem A. Higgottem a Kimem Richardem Nossalem (Cooper, Higgott a Nossal, 1993) v devadesátých letech věnoval konceptu střední mocnosti při zkoumání zahraniční politiky Kanady a Austrálie, avšak postupem času, vzestupem dalších mocností a tím pádem navýšením jejich počtu koncept modernizuje a státy se statusem střední mocnosti stejně jako další autoři rozšiřuje. Uznávanými autory jsou také Chapnick (Chapnick, 1999) a jeho rozlišení různých přístupů ke studiu střední mocnosti či Jordaan (Jordaan, 2003), který do problematiky vnáší pojem nastupující střední mocnosti, lišící se od tradičních středních mocností. Především z těchto autorů bude práce vycházet.

Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část vymezuje koncept střední mocnosti a její zahraniční politiku, následně budou představena teoretická východiska a analytický postup. Další část bude věnována případu Jižní Koreje – bude vysvětleno, kdy, jak a proč dochází k vnímání Jižní Koreje jako střední mocnosti. Stručně budou představeny zájmy Číny a USA ve východoasijském regionu a na Korejském poloostrově, dále pak historický kontext vztahů mezi Čínou a Jižní Koreou a USA a Jižní Koreou. Následovat bude analýza vztahů těchto států ve dvou prezidentských obdobích:

Lee Myung-baka a Park Geun-hye. Důraz bude kladen na to, jak soupeření Číny a USA ovlivňuje jihokorejskou zahraniční politiku vůči oběma zemím a jak se mění postoj administrativy Jižní Koreje v letech 2008-2017.

Závěry budou vyvozovány na základě oficiálních prohlášení vlád Jižní Koreje, Číny a USA, tj. především projevy vlád, jejich reakce na události a přerušení či zahájení spolupráce. Pro vysvětlení chování Jižní Koreje bude sloužit právě teoretická část spolu s vývojem událostí od roku 2008 po rok 2017. Práce se zaměří na jednotlivé přístupy jihokorejských vlád – bude zkoumat, jak vláda Jižní Koreje reagovala na události související s jejími vztahy s Čínou a USA, zda vůči Číně a USA zastávala stále stejnou politiku a na jakou oblast vzájemných vztahů s danými zeměmi se nejvíce zaměřila.

1. Koncept střední mocnosti

Předpokladem pro vznik středních mocností byla existence hegemonického prostředí (Cox, 1989, s. 826), tedy stav, kdy má jediný aktér větší moc než ostatní a díky tomu má možnost prosazovat své cíle a určovat pravidla fungování mezinárodního systému (Druláková, 2008, s. 15). Tak je vytvořen dojem univerzálního přirozeného řádu, který poskytuje určitou míru uspokojení a pocit bezpečí menším mocnostem, ačkoliv pravidla, postupy a ideologie hegemonického prostředí odpovídají zájmům dominantního aktéra (Cox, 1989, s. 825-826). Rozpad východního a západního bloku v 80. letech 20. století znamenal proměnu mezinárodního systému, která se v odborné literatuře projevila mimo jiné otázkami týkajícími se navýšení počtu sekundárních aktérů a jejich schopností využívat nestructurální formy vůdčího postavení (Cooper, Higgott a Nossal, 1993, s. 13).

Nezákladnější definice střední mocnosti určuje, jak velkou moc má stát ve srovnání s jinými státy. Je tedy nutná existence alespoň dvou dalších typů mocností – supervelmocí a malých mocností, přičemž střední mocnost se nachází ve stejné vzdálenosti od těchto dvou typů. Avšak rozmanitost přístupů k definici moci vede k nejasnosti definice střední mocnosti a tím pádem i konceptu samotného. Za střední mocnosti jsou často považovány státy, které se vyznačují snahou uchovat mír a nalézat mnohostranná řešení, ale i státy o střední velikosti, které mají určitý vliv a nelze je označit za supervelmoci ani za malé mocnosti (Chapnick, 1999, s. 73).

Hierarchické přístupy, které definují střední mocnost na základě pozice v mezinárodním systému a dle kterých je střední mocnost takový stát, který se nachází

na střední pozici co do velikosti, pracují s kritérii jako jsou „populace, velikost, rozloha, komplexnost a síla ekonomiky, vojenské schopnosti a jiné měřitelné faktory“ (Cooper, Higgott a Nossal, 1993, s. 17). Tím, že se zaměřují na objektivně měřitelné vlastnosti státu dle Chapnicka snad jako jedině vytváří objektivní definici střední mocnosti (Chapnick, 1999, s. 78).

Dále lze střední mocnosti vymezit na základě jejich geografické pozice – tak, že se fyzicky nachází mezi dvěma velmocemi. Za střední mocnosti proto byly považovány státy, které během studené války z hlediska ideologie zastávaly „střední“ pozici mezi dvěma polarizovanými velmocemi. Dnes se může jednat o státy, které mají vliv ve svém regionu (Cooper, Higgott a Nossal, 1993, s. 17).

Normativní pohled chápe střední mocnost jako eventuálně čestnější či věrohodnější stát než velmoci či malé mocnosti. Předpokladem pro toto tvrzení bylo, že střední mocnosti jsou schopny vyvíjet diplomatický vliv i bez uchýlení se k použití síly, a že odpovědně přistupují k vytvoření a upevnění světového řádu. Navíc se oproti jiným státům jeví jako méně sobecké (Cooper, Higgott a Nossal, 1993, s. 18). Jordaan však upozorňuje, že vlastní zájem střední mocnosti se může objevovat i ve snaze o zachování celosvětové stability a zachování statu quo, a tím pádem i o zakořenění a prohlubování existujících mocenských nerovností a nerovného bohatství, neboť všechny tyto snahy mohou vést k relativnímu prospěchu středních mocností (Jordaan, 2003, s. 166-167).

Andrew F. Cooper, Richard A. Higgott a Kim Richard Nossal se snaží odprosit od tradičních definicí spočívajících v síle, velikosti a geografickém umístění státu a namísto toho rozvíjí přístup, založený na technických a podnikatelských schopnostech státu. Zastávají názor, že střední mocnost lze vymezit na základě jejího chování v rámci zahraniční politiky (Cooper, Higgott a Nossal, 1993 s. 7). Chapnick charakteristiky behaviorálního přístupu shrnuje do pojmů „multilateralismus, řešení konfliktů a morální síla“ (Chapnick, 1999, s. 75). Definice chování střední mocnosti na základě mezinárodních aktivit má však za následek, že jako střední mocnost by se mohl chovat jakýkoliv stát. Chapnick upozorňuje, že behaviorální model nemůže střední mocnost definovat objektivně, neboť ani v odborné literatuře neexistuje shoda ohledně charakteristik chování střední mocnosti a tyto vlastnosti nejsou ani prakticky měřitelné a často vycházejí z vlastností států, které jsou na akademické půdě jako střední mocnosti již uznávány (Chapnick, 1999, s. 76).

Je nutné poznamenat, že koncept střední mocnosti se vyvíjí spolu s mezinárodním prostředím, tedy že soudobý model střední mocnosti se může lišit od takových klasických středních mocností, jejímž ukázkovým příkladem byla Kanada v poválečném období. První vlna nástupu středních mocností je spojena s vytvořením nového světového řádu po roce 1945, kdy se sekundární mocnosti pokoušely získat silnější postavení. Tento přístup se znovu objevil po studené válce. Prostřednictvím státních i nestátních aktérů došlo k šíření normativní kultury zdůrazňující úlohu práva a povinností, což se stalo jedním z charakteristických prvků diplomacie střední mocnosti. Zatímco první vlna byla spojována s mediací, snahou zachovat mír a aktivně vystupovat v OSN a jiných organizacích, druhá vlna je charakteristická vysoce profilovanými iniciativami, mezi které lze zařadit podporu Mezinárodního trestního soudu a koncepce Odpovědnosti chránit či kampaň proti protipěchotním minám a dětským vojákům. Během třetí fáze došlo k definici středních mocností jejich zařazením do fóra G20, které bylo významným aktérem v období světové finanční krize v roce 2008 (Cooper a Dal, 2016, s. 518-519). Tímto způsobem může být mezi střední mocnosti zařazena právě i Jižní Korea (Cooper, 2013).

1.1 Zahraniční politika střední mocnosti

Na základě behaviorálního modelu lze tvrdit, že právě zahraniční politika je to, čím se střední mocnost odlišuje od ostatních typů mocností (Cooper, Higgott a Nossal 1993, s. 19).

Střední mocnosti jsou charakteristické svou tendencí usilovat o multilaterální řešení mezinárodních problémů, přijímat kompromisy v mezinárodních sporech a snahou být vnímány v rámci „dobrého mezinárodního občanství.“ V období studené války se střední mocnosti vyznačovaly podporou mezinárodních organizací a mírových misí, nicméně měly jen malý prostor pro ovlivňování mezinárodní agendy, ve které převažovala geopolitická a bezpečnostní témata. Proto se většina z nich soustředila na uvolňování globálního napětí a odvrácení vypuknutí další války prostřednictvím mírových operací či kontroly zbraní (Cooper, Higgott a Nossal 1993, s. 19-21).

Se začátkem devadesátých let se výrazně navýšil počet středních mocností, kterým nedělalo problém přizpůsobit se na nové podmínky. Zatímco rostoucí vzájemná závislost vystavila státy větší zranitelnosti v oblasti mezinárodního ekonomického systému, poskytla jim zároveň i nové příležitosti v oblasti diplomacie a zahraniční politiky, ve kterých získaly větší prostor pro vyjednávání. Mezera v mocenské základně, která byla zapříčiněna

oslabením strukturálního vůdcovství USA, poskytla středním mocnostem příležitost převzít určitou formu zodpovědnosti (Cooper, Higgott a Nossal, 1993, s. 21). Střední mocnosti začaly své zájmy prosazovat prostřednictvím mezinárodních organizací, které vytváří a prosazují mezinárodní právo nebo alespoň přijatelná pravidla chování, a které, za účelem řízení a udržování převládajícího světového řádu těmto mocnostem poskytují určitou míru autority. Proto se střední mocnosti začaly vyznačovat také svou tendencí poskytovat legitimitu statu quo a zajišťovat jeho stabilitu (Jordaan, 2003, s. 167-169, Cox, 1989, s. 834-835).

Pro střední mocnost je typické, že vytváří koalice s podobně smýšlejícími zeměmi. Tyto koalice nezahrnují pouze střední mocnosti, ale i velmoci či malé mocnosti. Gareth Evans však upozorňuje, že v dnešní době existuje tolik nadnárodních problémů, že termín „podobně smýšlející“ zahrnuje i státy, které spojují určité zájmy, a to bez ohledu na jejich hodnotový systém. Jedná se o otázky změny klimatu, terorismu nebo pandemií (Evans, 2011).

Motivací pro chování střední mocnosti je již zmíněné „dobré mezinárodní občanství“, které lze chápat jako „přesvědčení o přínosu a nezbytnosti spolupráce při řešení mezinárodních problémů, a to především těch, které nemohou být vyřešeny žádnou zemí samostatně“. Dle Evanse by snaha „být dobrým občanem a být za něj i považován“ měla hned vedle bezpečnosti a ekonomických záležitostí tvořit třetí skupinu národních zájmů (Evans, 2011).

Dalším významným faktorem střední mocnosti je silné propojení domácí a zahraniční politiky. Vnitřní společenské síly jsou více zapojeny do vnitrostátních záležitostí, jejichž důsledky sahají až na mezinárodní scénu, a naopak mezinárodní záležitosti se přelévají na národní úroveň. Tato forma vnitřních tlaků v mnoha případech představuje výraznou mez při formulaci politik a jejich implementaci a střední mocnost se tak i přes vysoké mezinárodní očekávání může odvrátit od zamýšlené činnosti. A to třeba v případě, že by plánovaná činnost vystavila domácí zájmové skupiny vyššímu stupni zranitelnosti v důsledku potřeb měnícího se mezinárodního hospodářského řádu (Cooper, Higgott a Nossal, 1993, s. 22).

Střední mocnosti se snaží zabránit konfliktu mezi válčícími stranami, zabránit jeho šíření nebo nabídnout adekvátní řešení, přičemž se nemusí jednat výhradně o vojensko-politický konflikt, ale třeba i o ekonomickou nestabilitu (Jordaan, 2003, s. 169). Mohou

existovat oblasti, ve kterých se střední mocnosti s hegemonem a jinými velkými státy neshodnou – zejména otázky lidských práv. Přesto střední mocnosti zásadně nezpochybnují ani neohrožují ekonomické a vojensko-politické vyvažování moci ani potřebu liberální demokracie. Tímto chováním však také přispívají k zachování ideologie a hodnot hegemonického řádu (Jordaan, 2003, s. 167).

Se středními mocnostmi jsou spojovány i role jako „stavitel koalic“, „zprostředkovatel“ a „stavitel mostů“ (Karim, 2018, s. 350), kterými se v minulosti střední mocnosti prokázaly při řešení globálních otázek a které mohly být uplatňovány především v mezinárodních organizacích (Cooper, 2015, s. 12, Kim, 2016, s. 8). Tato role „mostu“ je mnohdy chápána jako most mezi rozvinutými a rozvíjejícími se zeměmi (Watson, 2018, s. 16), v případě asijských států pak jako most mezi soupeřícími mocnostmi USA a Čínou (Kim a Kim, 2016, s. 330, Watson, 2018, s. 5).

Alternativní přístup nabízí Kim Min-hyung, který klade důraz na strategické uvažování střední mocnosti (Kim, 2017, s. 3). Zvýší-li se rivalita mezi dominantní mocností a mocností na vzestupu, střední mocnosti se ocitají v pozici, kdy se musí přiklonit na jednu stranu. S cílem vyhnout se tomuto jednostrannému chování volí střední cestu mezi strategií vyvažování (*balancing*) a strategií spříznění (*bandwagoning*), a to strategií zajišťování (*hedging*) (Choi, 2017, s. 236-237). Uchýlení se ke strategii zajišťování naznačuje, že existuje určitá nejistota ohledně budoucího vývoje mocenských poměrů v daném regionu (Zemanová a kol., 2015, s. 10). S rostoucím napětím mezi soupeřícími mocnostmi roste i strategická hodnota střední mocnosti, neboť obě mocnosti se snaží získat její podporu. To znamená, že střední mocnost zde nutně nemusí hrát překlenovací roli a usnadňovat spolupráci supervelmocí, ale že při strategickém rozhodování musí čelit dilematu, jehož řešení pravděpodobně ovlivní výsledek soupeření hegemonů (Kim, 2017, s. 3).

Na příkladu Jižní Koreje se Kim snaží dokázat, že střední mocnost odkládá svá strategická rozhodnutí a případně učiní takovou volbu, která bude nejméně odporovat oběma dominantním silám či jejíž negativní dopad na vztah s jednou velmocí bude minimální. S předpokladem, že její strategická volba pravděpodobně znepokojí jednu z mocností, se střední mocnost uchýlí k politice strategické nejednoznačnosti (*strategic ambiguity*) a vyčkává, dokud její rozhodnutí nebude nevyhnutelné. Toto chování se může na první pohled jevit jako nerozhodné, je však výsledkem obezřetné kalkulace zahraniční

politiky vedené s cílem maximalizace svých národních zájmů (Kim, 2017, s. 4).

V souvislosti s konceptem střední mocnosti se často setkáváme i s termínem diplomacie funkčních nik (*niche diplomacy*), který odkazuje na tendenci středních mocností koncentrovat zdroje do specifických oblastí, které nabízejí co největší návratnost investovaných zdrojů (Hynek a Waisová, 2003, s. 9). Diplomacie funkčních nik byla v období rekonstrukce po druhé světové válce uplatňována v Kanadě či Austrálii. Země se zaměřily na oblasti, ve kterých měly nejvíce zdrojů a dostatečnou kvalifikaci a ve kterých následně získaly určitou mezinárodní odpovědnost, čímž se odlišily od jiných aktérů (Cooper, 2016, s. 5-6).

Střední mocnosti také oplývají „dostatečnou schopností a důvěryhodností“, která jim umožní prosazovat určité cíle mezinárodní politiky. To jsou dva ze čtyř faktorů, které dle Garetha Evanse činí diplomacii střední mocnosti efektivní. Dalšími z nich je vhodná, dobře načasovaná a nepřiliš ambiciózní příležitost, která si získá dostatečnou podporu, dále pak kreativita při řešení mezinárodních problémů. Jako příklad vhodné příležitosti uvádí vznik skupin Cairns Group, APEC, ASEAN, fórum G20 či koncept Odpovědnost chránit. Také by měl být stát vnímán jako nezávislý na vlivu velkých mocností, měl by disponovat dostatečně rozsáhlou sítí diplomatů a soustředit prostředky do oblastí, ve kterých mohou být nejvíce výdělečné. Střední mocnost by měla být schopna najít řešení i v patové situaci a získat si své postavení díky rychlé a promyšlené diplomacii, přesto, že třeba nevyvíjí dostatečný hospodářský, politický či vojenský vliv (Evans, 2011).

2. Politika střední mocnosti: teoretická východiska a analytický postup

2.1 Metodologie

Jelikož se tato práce zabývá zahraniční politikou Jižní Koreje vůči jiným zemím, bude vycházet z behaviorálního modelu střední mocnosti, a to především autorů Andrewa F. Coopera, Richarda A. Higgotta a Kima Richarda Nossala, podle kterých se střední mocnost vyznačuje právě svou zahraniční politikou. V úvahu bude brán i přístup Garetha Evanse a Eduarda Jordaana a jejich pohled na diplomacii střední mocnosti.

Metodou této práce je případové studie – představený teoreticko-konceptuální rámec bude aplikován na případ Jižní Koreje a zaměřen na její vztahy s USA a Čínou. Při analýze bude práce postupovat na základě kritérií, která jsou představena v této části. Práce má především analyticko-deskriptivní charakter, pro zodpovězení výzkumné otázky

bude částečně využita i komparativní metoda.

Při zodpovídání výzkumné otázky „jak se v období od roku 2008 do roku 2017 v politice Jižní Koreje vůči Číně a USA projevuje její orientace na politiku střední mocnosti“ bude kladen důraz na to, zda a v jakých oblastech Jižní Korea ve vztahu k Číně a USA vykazuje výše zmíněné známky zahraniční politiky střední mocnosti. Protože se však zaměřuje na vztahy Jižní Koreje se dvěma konkrétními zeměmi, a ne na zahraniční politiku Jižní Koreje obecně, zaměří se především na následující kritéria.

Zda a nakolik se Jižní Korea ve svém přístupu k USA a Číně snaží soustředit své zdroje do specifických oblastí, které jí mohou co nejlépe navrátit investované zdroje. V tomto případě bude práce vycházet z toho, do jakých oblastí Jižní Korea ve spolupráci s danými zeměmi nejvíce investuje, tedy jakou oblast zahraniční politiky nejvíce rozvíjí a jaké prostředky zahraniční politiky u toho nejvíce využívá. Zda se jedná o spolupráci bezpečnostní (rozmístění vojenských systémů na území Jižní Koreje, angažmá při řešení severokorejské otázky a vzájemná spolupráce při řešení mezinárodních konfliktů), a zda prohlášení vlád Číny a USA, které v reakci na tyto události vydávají, jsou v souladu se zájmy Jižní Koreje. Nebo jestli se jedná o spolupráci v ekonomické oblasti, a tedy uzavírání bilaterálních a multilaterálních dohod o volném obchodu a účast na ekonomických institucích, které vznikly z podnětu Číny nebo USA.

Dalším kritériem bude snaha Jižní Koreje být ve vztahu k Číně a USA vnímána v rámci „dobrého mezinárodního občanství“, tedy zda je pro ni charakteristické přesvědčení o přínosu a nezbytnosti spolupráce při řešení mezinárodních sporů, spojených s USA a Čínou, které nemohou být řešeny jednou zemí samostatně a mohou mít dopad globálního charakteru. V tomto případě bude kladen důraz na to, zda Jižní Korea s těmito zeměmi bez ohledu na jejich převažující hodnotové systémy sdílí specifické zájmy a společně jsou připraveny spolupracovat na jejich prosazování; zda při řešení mezinárodních sporů spojených především s Čínou se snaží spolupracovat a řešit je diplomatickým jednáním.

V kontextu ekonomického a bezpečnostního soupeření USA a Číny bude zkoumána snaha Jižní Koreje jako střední mocnosti poskytovat legitimitu statu quo a zajišťovat jeho stabilitu, a to jak za vlády Lee Myung-baka, tak i za vlády Park Geun-hye, ačkoliv tyto vlády volily rozdílný přístup k daným zemím z důvodu změny ve vyvážení moci ve východoasijském regionu. Vyhodnocení bude provedeno na základě normativních snah,

tedy obhajoby norem a hodnot a na základě zvolené strategie vůči Číně a USA: zda a nakolik posílili vzájemné partnerství, nakolik rozšířili nebo pozastavili spolupráci a jak toto chování bylo ovlivněno soupeřením mezi USA a Čínou. Zde bude práce navazovat na přístup Kim Min-hyunga, který se snaží poukázat na dilema, jemuž musí Jižní Korea jako střední mocnost semknutá mezi dvěma velmocemi čelit, a která jako východisko z této situace volí zajišťovací strategii – tedy snaží se učinit takovou volbu, která bude nejméně odporovat oběma mocnostem. Tímto se práce snaží reflektovat určitou vazbu mezi normativním a strategickým jednáním a také poukáže na to, že i přes některé neshody s Čínou či USA Jižní Korea svým chováním jako střední mocnost nezpochybňuje ani neohrožuje ekonomické a vojensko-politické vyvažování moci v regionu. A to i přesto, že existují oblasti, ve kterých se Jižní Korea jako střední mocnost s Čínou a USA neshodnou – v případě Číny zejména otázky lidských práv a její nároky na území v jihočínském moři, v případě USA pochybnosti ohledně bilaterálních obchodních smluv či posílení amerických bezpečnostních systémů na území Jižní Koreje.

Práce bude zkoumat silné propojení domácí a zahraniční politiky, zda a nakolik jsou vnitřní společenské síly zapojeny do vnitrostátních záležitostí, jejichž důsledky sahají až na mezinárodní scénu, a zda tato forma vnitřních tlaků výrazně omezuje formulaci politik Jižní Koreje a jejich implementaci. Práce se tedy pokusí najít případy, ve kterých došlo ke změně či zrušení zamýšlené iniciativy právě z důvodu nespokojenosti jihokorejské veřejnosti, a to i přes silná mezinárodní očekávání.

Závěry budou vyvozovány na základě odborných článků, odborných knih, oficiálních prohlášení vlád Jižní Koreje, Číny a USA. Pro vysvětlení korejských vztahů s Čínou a USA bude sloužit úvod do kontextu regionálního soupeření USA a Jižní Koreje a stručný historický kontext. Dále bude práce strukturována dle funkčních období prezidentů Lee Myung-baka (2008-2013) a prezidentky Park Geun-hye (2013-2017), kdy bude zkoumán přístup těchto dvou vlád k výše zmíněným zemím. Přitom bude vycházet z událostí, které mohly mít vliv na změnu rozložení moci na Korejském poloostrově a které mohly potenciálně změnit přístup Jižní Koreje k daným zemím, jako například debata ohledně uzavření Transpacifického partnerství, umístění protiraketového systému THAAD v Jižní Koreji či vstup Jižní Koreje do Asijské infrastrukturní a investiční banky. Práce se natolik nezabývá kulturními otázkami, ale převážně ekonomickou a bezpečnostní rovinou, a to proto, že se snaží zaměřit na konkrétní problematiku a prozkoumat ji

do hloubky.

3. Vnímání Jižní Koreje jako střední mocnosti

Následující kapitola se věnuje stručnému shrnutí vývoje postavení Jižní Koreje jako střední mocnosti. Přesto, že v akademickém prostředí neexistuje shoda na přístupu ke zkoumání středních mocností a tím pádem ani na tom, jaký stát a od jakého momentu lze za střední mocnost považovat (a to ani v případě, bereme-li v úvahu behaviorální model střední mocnosti se zaměřením se na zahraniční politiku), je zřejmé, že Jižní Korea k tomuto postavení dospěla svým vývojem v průběhu několika let. Nejenže byla za střední mocnost postupně uznávána na akademické půdě, ale i samotná jihokorejská vláda směřovala k tomu, aby Jižní Korea takto byla v mezinárodním prostředí vnímána.

Identita Jižní Koreje jako střední mocnosti se začíná rýsovat již v roce 1991 s jejím vstupem do OSN a kdy sám jihokorejský prezident Roh Tae-woo (1988-1993) použil termín „střední mocnost“ pro to, aby vyjádřil ambice Jižní Koreje týkající se jejího postavení v mezinárodním prostředí (O’Neil, 2015, s. 81-82). Jeho nástupci Kim Dae-jung (1998-2003) a Roh Moo-hyun (2003-2008) z této strategie vycházeli a koncept střední mocnosti otevřeně prosazovali (O’Neil, 2015, s. 52). Ministr zahraničních věcí v roce 1998 poznamenal, že Jižní Korea musí ve 21. století zaujmout pozici střední mocnosti a že si musí být vědoma toho, co jako střední mocnost, která se nachází se mezi nejmocnějšími národy světa, může a nemůže dělat (MOFA, 1989).

Na rozdíl od jiných středních mocností však Jižní Korea neměla ve světových záležitostech překlenovací schopnost před vytvořením skupiny G20 (Cooper, 2013, s. 977), která vznikla v roce 1999 jako skupina dvaceti největších ekonomik světa. V důsledku finanční krize v roce 2008 svolal tehdejší americký prezident G. W. Bush zasedání G20, kterého se jako jeden ze zakládajících členů účastnila i Jižní Korea. Ta tímto nově převzala část globální odpovědnosti v oblastech, jako je mezinárodní hospodářská spolupráce, rozvojová pomoc a globální bezpečnost (Mo, 2016, s. 589).

S cílem znovu potvrdit status Jižní Koreje jako hlavní střední mocnosti v globálním měřítku vláda Lee Myung-baka prosazovala navýšení oficiální rozvojové pomoci a posílení účasti na mírových operacích (MOFA, 2008a). V roce 2010 se Jižní Korea stala první zemí, která nebyla členem G8 a která ve svém hlavním městě pořádala roční summit G20 (O’Neil, 2015, s. 84).

Na rozdíl od supervelmocí určuje Jižní Korea svou roli střední mocnosti převážně svými schopnostmi v oblasti inteligence, podnikatelství a tzv. *soft power* (Cooper, 2015, s. 1). Stejně jako ostatní střední mocnosti Jižní Korea svým chováním podporuje mezinárodní systém, zabývá se globálními tématy a specializuje se na několik málo oblastí funkčních nik, za vlády Lee Myung-baka např. investicemi do zeleného růstu. Tím také zdůraznila svou překlenovací roli mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, neboť zelený růst se jevil jako kompromisní řešení, které může přispět k vývoji řešení otázky o změně klimatu (Mo, 2016, s. 592).

Mo Jong-ryn však poznamenává, že identita střední mocnosti je v případě Jižní Koreje spojována spíše se státními příslušníky než s jihokorejskou společností (Cooper a Dal, 2016, s. 525). Kvůli nedostatku silné podpory na domácí úrovni a kvůli silnému vlivu personálních agend prezidentů je diplomacie Jižní Koreje jako střední mocnosti „nerovnoměrná a nekonzistentní“ napříč různými administrativami (Mo, 2016, s. 604). Propagace diplomacie střední mocnosti je omezena silným jihokorejským nacionalismem a domácími politikami, neboť voliči jsou rozděleni podle ideologií a ekonomických zájmů. Mo upozorňuje, že stejně jako všechny strategie zahraniční politiky ani diplomacie střední mocnosti nemůže být trvale udržitelná, chybí-li jí silná domácí podpora, která nemůže být založena jen na dobré vůli a závazku dodržovat zásady a zastávat dané hodnoty (Mo, 2016, s. 603-606). Podle Kim Jang-ha a Kim Sae-mea je postavení Jižní Koreje jako střední mocnosti spíše výsledkem stranické politiky a ochoty každé vlády praktikovat diplomacii střední mocnosti, než že by se jednalo o přirozenou identitu, a právě proto byla diplomacie střední mocnosti v průběhu let spíše „roztříštěná“ a „krátkozraká“ (Kim a Kim, 2016, s. 320).

4. Situace na Korejském poloostrově

4.1 Zájmy Číny a USA ve východní Asii a na Korejském poloostrově

Vedoucí úloha USA ve Východní Asii spočívala v jejich dlouholetém úsilí o vytvoření řádu spočívajícího na vojenské a ekonomické převaze a který byl ukotven v alianci USA s Japonskem, Jižní Koreou a dalšími zeměmi. Několik desetiletí měly USA v regionu východní Asie postavení hegemona, což jim umožnilo zasahovat do bezpečnostních záležitostí, udržovat stabilitu, podporovat otevřený trh a uzavírat politická partnerství s dalšími zeměmi. V dnešní době dochází v Asii k přesunu regionální

moci a hlavním hybatelem tohoto procesu je Čína. Její rychlý růst a proměna regionálního obchodu prostřednictvím investic a multilaterálních dohod, které stále více propojují oblasti východní Asie, jí zajistily významné regionální postavení. Navýšení čínských hospodářských a vojenských kapacit se projevuje jasnou nerovnováhou sil. Spojené státy jsou i nadále lídrem světové ekonomiky, nicméně Čína je ekonomickým centrem Asie a lze říci, že tato její pozice bude v následujících letech stále výraznější (Ikenberry, 2016, s. 9-10). Kromě rostoucí ekonomické propojenosti států s Čínou existují i další oblasti, které soupeření velmocí zesilují. Jsou jimi například otázky lidských práv a demokracie (Park, 2013, s. 8). Předpokládá se, že soupeření mezi USA a Čínou se v regionu bude navyšovat. Výsledkem je to, že všechny státy – nejen Čína a Spojené státy, ale i státy jako Japonsko či Jižní Korea musí čelit složitým rozhodnutím a nalézat kompromisy (Ikenberry, 2016, s. 9-11).

Přesun moci v severovýchodní Asii má tak za následek, že se Jižní Korea na jednu stranu ocitá ve zranitelnějším postavení, na stranu druhou získává větší prostor pro uplatnění svého vlivu (Kim a Kim, 2016, s. 318). Cronin a Lee se domnívají, že by Jižní Korea mohla dosáhnout významnějšího regionálního postavení, kdyby byla schopna umístit své národní zájmy nad obavy z rostoucího vlivu Číny a zmírnit zvyšující se napětí ohledně námořních sporů (Cronin a Lee, 2017, s.1). Navíc schopnost najít východisko v zájmech dvou velkých hegemonů je nezbytné při hledání společného řešení jaderného problému na Korejském poloostrově a získání podpory ostatních států je hlavním postupem diplomacie střední mocnosti (Lee a kol. 2015, s. 2).

4.2 Partnerství Jižní Koreje s Čínou

V letech 1300–1900 byla Korea součástí sino-centrického řádu, díky čemuž mohla rozvíjet úzké kulturní, obchodní a politické vazby s Čínou prostřednictvím „formální hierarchie a neformální rovnosti“. Proto byly korejské ekonomické a bezpečnostní zájmy dlouhodobě vázány na její vztahy s Čínou (Hundt, 2010, s. 133).

Dnes se Čína snaží udržet alianci s KLR, zároveň se však dokázala sblížit i s Jižní Koreou a navázat s ní úspěšnou ekonomickou spolupráci. Protože pro Čínu je udržení stabilních vztahů s KLR nadále jedním z klíčových prvků zahraniční politiky, je v zájmu Jižní Koreje udržet roli Číny při vyjednávání s KLR a při jejím odrazování od provokativních akcí (Park, 2013, s. 6-7).

Z hlediska teorie rovnováhy moci lze tvrdit, že rychle rostoucí, geograficky i demograficky silný stát s autoritářským a komunistickým režimem, jako je Čína, může být pro okolní země, jakou je Jižní Korea, určitým zdrojem obav (Kang, 2009, s. 2). Navíc v čínsko-korejských vztazích existuje mnoho sporných oblastí, jako jsou spory územní a ideologické. Jako příklad je možné uvést spor ohledně původu starověkého království Koguryo, které existovalo v letech 37 př. n. l.- 668 n. l na území dnešního Mandžuska a Korejského poloostrova. Jižní Korea i Čína si stály za tím, že Koguryo je historickým předchůdcem jejich moderního národa (Kang, 2009, s. 18, Hundt, 2010, s. 139). Čína se snažila i o zaregistrování lidové písně *Arirang*, strunného hudebního nástroje *gayagum*, tradičních ceremoniálů, oděvu *hanbok* či tradičního zápasení *ssireum* na seznam UNESCO jako část čínského kulturního dědictví (Chosun Ilbo, 2011). Země také vedly územní spory ohledně vymezení hranic mezi Severní Koreou a Čínou, ohledně výlučné ekonomické zóny (EEZ) a s tím související spor ohledně Ieodo/Suyan-jiao – části skály na mořském dně Žlutého moře (Harold, 2011, s. 288). Východočínské moře je pro Čínu klíčové z hlediska vytvoření námořní trasy pro zajištění dodávky energie a tím i rozvoje hospodářství (Kim a Kim, 2018, s. 270).

4.3 Partnerství Jižní Koreje s USA

Korea pod vedením dynastie Joson se Spojenými státy uzavřela Smlouvou o přátelství, obchodu a plavbě po moři již v roce 1882. Přestože tyto vztahy byly narušeny japonskou okupací Korejského poloostrova, po porážce Japonska ve druhé světové válce došlo k jejich obnovení. V roce 1953 byla podepsána Smlouva o vzájemné obraně, které se přezdívá „vztah vykováný v krvi.“ Aliance s USA tak nadále představuje hlavní pilíř bezpečnosti a zajištění míru na Korejském poloostrově. V šedesátých a sedmdesátých letech došlo v Jižní Koreji díky rozvojové pomoci USA k rychlému ekonomickému růstu (MOFA, 2013a). Změna prostředí a bezpečnostní situace na Korejském poloostrově ovlivnila i spojení USA a Jižní Koreje, neboť vývoj zbraní hromadného ničení a nebezpečí šíření jaderných zbraní se staly hrozbami jak pro Jižní Koreu, tak pro USA. Obecně lze říci, že USA jsou nejvýznamnější zemí, ke které se při vytváření politických rozhodnutí přihlíží, což ovlivňuje bezpečnostní a mírové záležitosti Jižní Koreje v mnoha aspektech, od hospodářských a sociálních otázek až po kulturní záležitosti (Park, 2013, s. 11).

5. Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Číně a USA v prezidentském období Lee Myung-baka (2008-2013)

Prezident Lee Myung-bak dal nejen prostřednictvím summitu G20 najevo, že ambice Jižní Koreje jsou globálního charakteru. Samotný koncept zahraniční politiky tehdy nesl název „Globální Korea“ a v jeho rámci měla být zahájena diplomacie střední mocnosti (John, 2015, s. 39). Lee Myung-bakovi se podařilo otevřít cestu k dohodám o volném obchodu, zelenému růstu a rozvojové pomoci a úspěšně vést diskusi ve skupině G20 (Mo, 2016, s. 574). Lee posílil alianci s USA a zaujal skeptičtější přístup ke KLDR, čímž se odvrátil od politiky slunečního svitu předchozích prezidentů. Už první rok jeho volebního období byl však poznamenán také budováním vřelejších vztahů s Čínou (Kang, 2009, s. 16). Obecně lze říci, že posílením aliance s USA vláda Lee Myung-baka interpretovala politiku střední mocnosti jako snahu podpořit status quo, přesto, že posílení aliance kompenzovala větší ekonomickou provázaností s Čínou (Hundt, 2010, s. 123, Robertson, 2013). Sám Lee uvedl, že „není žádoucí, aby se Jižní Korea přikláněla k určité zemi. Pro udržení míru v regionu je nutná vyvážená diplomacie... Vztahy Jižní Koreje se Spojenými státy a Čínou nejsou v rozporu, ale vzájemně se doplňují“ (Kang, 2009, s. 17).

5.1 Jižní Korea v kontextu bezpečnostního soupeření USA a Číny

Na rozdíl od svých předchůdců se prezident Lee snažil o zlepšení bilaterálního vztahu s USA (Sohn a Kang, 2013, s. 202). Vliv na to měla i politika Baracka Obamy, kterého měnící se dynamika moci ve východní Asii přiměla k přijetí strategické koncepce *pivot to Asia*, tedy k navrácení se k proaktivní politice Spojených států v regionu východní Asie s cílem dostat rostoucí vliv Číny pod kontrolu. Komplexní spojenectví s USA Jižní Koreji umožnilo aktivnější zapojení do řešení globálních a regionálních problémů (Kim a Kim, 2018, s. 270, Lee, 2012, s.15).

V červnu 2009 vlády Jižní Koreje a USA vydaly dokument nazvaný „Společná vize aliance Jižní Koreje a USA“. Byla rozšířena spolupráce v mírových operacích a v oblasti post-konfliktní a rozvojové pomoci a následovalo vyslání jihokorejských vojenských sil do Iráku a Afghánistánu (Park, 2013, s. 10). Nicméně čím větší je napětí mezi Jižní Koreou a KLDR, podpora mírových operací ze strany veřejnosti klesá, a tak nelze říci, že by se zámořské peacekeepingové aktivity staly základem diplomacie střední mocnosti (Lee,

2012, s. 18).

Kromě toho došlo v roce 2011 k uzavření dohody o volném obchodu, po čemž byla v červnu 2012 vláda Lee Myung-baka pozvána na prestižní fórum s ministry zahraničí a obrany USA. Ministr obrany Kim Kwan-jin tehdy přislíbil, že se aliance stane tou „nejlepší aliancí na světě“ (Sohn a Kang, 2013, s. 202)

Posilováním aliance s USA však Jižní Korea zároveň pokračovala v úspěšné izolaci Severní Koreje a nedokázala zabránit tomu, aby rozvíjela své jaderné prostředky (Sohn a Kang, 2013, s. 202). Tímto chováním také oslabilila své vztahy s Čínou. Při vstupu do svého funkčního období představil Lee plán, který měl napravit škody vzniklé na vztahu mezi USA a Jižní Koreou během předchozí vlády. Když prezident Lee tentýž rok navštívil Čínu, čínský mluvčí ministerstva zahraničí popsal alianci Jižní Koreje a USA jako „historickou památku“ - tedy jako pozůstatek studené války. Řada čínských akademiků také zpochybnila to, jak alianci popisoval Lee Myung-bak – jako založenou na společných hodnotách (Han, 2012).

Lee Myung-bak si byl vědom, že snaha o roli zprostředkovatele mezi USA a Čínou by vedla k oslabení aliance s USA, a zároveň, že Jižní Korea nemá dostatečně velkou důvěru Číny (Sohn a Kang, 2012, s. 204). Politiku střední mocnosti se proto snažil rozvinout i ve východoasijské oblasti, a to její přeměnou na hlavní dějiště regionální spolupráce v Asii prostřednictvím třístranné spolupráce. Bylo zahájeno jednání o FTA s Čínou s cílem zlepšit vztah mezi oběma zeměmi či jednání o trojstranné FTA mezi Čínou, Japonskem a Koreou. Dle Watsona bezpečnostní trojúhelník regionálního partnerství mezi Jižní Koreou, USA a Japonskem může být nejlépe vyvažován ekonomickým trojúhelníkem Jižní Koreje, Japonska a Číny, který může mít zvláštní úlohu v kontextu potenciálního ekonomického protekcionismu USA (Watson, 2018, s. 6). Přesto jihokorejská veřejnost zůstala ostražitá vůči japonským cílům, a to dokonce více než vůči těm čínským. Čína i Jižní Korea totiž stejným, velmi negativním způsobem reagovaly na nacionalistické a teritoriální nároky Japonska (Kang, 2009, s. 17). Vláda prezidenta Lee byla v očích Jihokorejců někdy viděna jako příliš pro-japonská, a to také pro to, že plánovala podepsání dohody o všeobecné bezpečnosti vojenských informací (GSOMIA) s Japonskem. Její podepsání však na poslední chvíli zrušila právě kvůli nespokojenosti jihokorejské veřejnosti, která byla zapříčiněna neochotou Japonska omluvit se za zneužívání korejských žen japonskými vojáky během okupace Koreje. Domácí politika

a silný korejský i japonský nacionalismus tak znemožnily snahy Jižní Koreje posílit identitu střední mocnosti a roli zprostředkovatele spolupráce ve východní Asii (Sohn a Kang, 2012, s. 204-205).

Chování Jižní Koreje v oblasti bezpečnostní spolupráce poukazuje na snahu Lee Myung-baka směřovat zdroje do posílení aliance se Spojenými státy, nicméně velký vliv na toto chování měla i americká zahraniční politika, tedy americký proaktivní přístup a snaha o udržení si pozice hegemonu ve východoasijském regionu. Přesto, že se Jižní Korea snažila tuto bezpečnostní spolupráci s USA kompenzovat ekonomickým trojúhelníkem s Japonskem a Čínou a posílit tak své postavení regionální střední mocnosti, její domácí politika a nespokojenost veřejnosti způsobená snahou o prohloubení bezpečnostní spolupráce s Japonskem měly vliv i na formulaci politik Jižní Koreje na mezinárodní úrovni a zamezily jí prosadit se jako zprostředkovatel regionální spolupráce. Nicméně co se týče vztahů s USA a Čínou v rámci jejich bezpečnostního soupeření, Jižní Korea svým chováním nezamezila jejich bezpečnostnímu vyvažování ani stávajícímu regionálnímu rozpoložení sil.

5.2 Jižní Korea v kontextu ekonomického soupeření Číny a USA

Střet Číny a USA lze zaznamenat i v případě dohod o volném obchodu či ohledně Transpacifického partnerství a Regionálního ekonomického partnerství. Během finanční krize Čína výrazně pomohla zemím potýkajícím se s finančními problémy a kladla důraz na nedostatky dosavadního fungování institucí, což jí v oblasti ekonomické spolupráce ve východoasijském regionu pomohlo zajistit si vůdčí postavení. Diskuze o dohodách o volném obchodu mezi státy východní Asie se však téměř zastavily po tom, co Čína v roce 2005 uzavřela dvoustrannou dohodu o volném obchodu s ASEAN a Japonsko s Koreou ji v tomto následovaly. Čína se posléze zaměřila na vytvoření širší dohody o volném obchodě, která by mohla konkurovat Transpacifickému partnerství a přišla s plánem Regionálního ekonomického partnerství (Choi, 2017, s. 240).

RCEP a TPP

V srpnu 2012 zástupci 16 států ASEAN schválili hlavní zásady a cíle pro vyjednávání (ASEAN, 2016). RCEP umožnilo Číně vyhnout se přímé konfrontaci s USA v hospodářské soutěži v rámci FTA, jelikož se oficiálně jedná o FTA zřízenou státy ASEAN (Choi, 2017, s. 240). TPP je prezentována jako ekonomická část americké

strategie *pivot to Asia* – tedy jako způsob, jak čelit hospodářskému prvenství Číny a znovu potvrdit ekonomický význam USA v Asii (Kim, 2017, s. 8). I proto lze vnímat TPP a RCEP jako projev soupeření USA a Číny o pozici regionálního lídra (Choi, 2017, s. 240).

Vzhledem k tomu, že Čína a USA určují své zájmy zcela odlišně, odlišným způsobem také směřují diskuse o regionální spolupráci. Cílem USA bylo například dosáhnout vyšší úrovně liberalizace obchodu, zdůraznit práva duševního vlastnictví a problematiku státních podniků, což zapojení Číny do TPP komplikovalo. Naopak Čínou iniciované RCEP neposkytuje dostatečnou ochranu lidských práv a životního prostředí, což se může zdát být méně přitažlivé pro USA (Choi, 2017, s. 238). RCEP tudíž slouží spíše jako prostředek k vytvoření ekonomického partnerství a regionální spolupráce. Rozvojovým zemím garantuje nižší náklady, zatímco rozvinutým zemím umožňuje přístup na čínský trh (Dent, 2013, s. 984-985).

FTA Čína-Korea

Již od roku 2007 probíhal společný výzkum na úrovni průmyslu, vládních institucí a akademické sféry o dohodě o volném obchodu mezi Jižní Koreou a Čínou. Obě strany toho roku dosáhly obecných dohod ohledně výrobního a investičního sektoru a služeb (MOFA, 2007). Během vyjednávání si obě strany vyměnily obchodní statistiky a informace týkající se celních sazeb a dohodly se, že budou každé dva měsíce vést společný dialog (Korea Herald, 2012). K uzavření dohody však došlo až za vlády prezidentky Park Geun-hye (Choi, 2017, s. 242).

FTA USA-Korea

Podepsána byla roku 2007, nicméně její ratifikace byla rok nato zdržena kvůli sporu o dovoz amerického hovězího masa, který byl po zjištění výskytu onemocnění šílených krav v roce 2003 pozastaven. Americká strana trvala na tom, že záležitost již byla vyřešena a požadovala, aby Jižní Korea dovoz obnovila. V Jižní Koreji byly proti dovozu masa uspořádány demonstrace, které se rozšířily a postupně se spojily se s demonstracemi proti dohodě o volném obchodu obecně (Hundt, 2010, s. 143-144). Smlouva byla tedy znovu projednávána a konečně uzavřena v roce 2011 – na ratifikaci se čekalo více než čtyři roky (Sohn a Kang, 2013, s. 202). Rozšiřování mimo-regionálních obchodních dohod by mohlo být ze strany Jižní Koreje vnímáno jako snaha odstoupit od čínského ekonomického řádu, nicméně podle Hundta by měla být chápána spíše jako snaha Jižní Koreje vybavit se větší mírou vlivu pro spolupráci s Čínou (Hundt, 2010, s. 143-144).

Popularita Lee Myung-baka kvůli rozhodnutí opět importovat hovězí maso rapidně klesla (BBC, 2008), avšak protesty a nespokojenost na domácí půdě dokázaly prezidenta Lee přesvědčit o opětovném jednání o FTA. Lze vidět, že vnitřní společenské síly byly aktivně zapojeny do vnitrostátních záležitostí, jejichž vliv přesahoval až na mezinárodní úroveň, nicméně nelze říci, že by v tomto případě výrazně omezily formulaci politik, neboť nedošlo k úplnému zrušení jednání o FTA. Snaha uzavřít FTA s USA i s Čínou zároveň naznačuje, že Jižní Korea jako střední mocnost neohrozila ekonomické vyvažování moci v regionu.

5.3 Diplomacie a řešení sporů

Diplomacie střední mocnosti se pro Jižní Koreu ukázala jako vhodná strategická koncepce pro uplatňování proaktivní globální politiky, která by jí umožnila zastávat úlohu odpovídající její materiální kapacitě (Sohn a Kang, 2013, s. 198-199). Mezi třemi hlavními cíli zahraniční politiky Jižní Koreje začátkem roku 2012 byla hned vedle řešení problémů s KLDK také snaha přispět ke globální prosperitě a zaujmout vedoucí postavení při řešení problémů globálního rozsahu, následně pak vylepšení diplomatických nástrojů (Sohn a Kang, 2013, s. 202).

Již roku 2008 se Jižní Korea stala strategickým partnerem Číny a dostala se tak na úroveň jejich klíčových spojenců. Jedinou zemí, která měla v té době v čínské diplomacii důležitější postavení, byla Severní Korea (Hundt, 2010, s. 138). V roce 2012 se Čína stala největším obchodním partnerem Jižní Koreje a Jižní Korea byla třetím největším obchodním partnerem Číny, a kromě hospodářského partnerství byla podporována i spolupráce na kulturní úrovni. Podle ministerstva zahraničí Jižní Koreje tyto kulturní výměny „prohloubily vzájemné porozumění, které položí základy pro vztahy Jižní Koreje a Číny do budoucna“ (MOFA, 2013b). Přesto musela Jižní Korea několikrát čelit krizovým situacím týkajících se územních nároků Číny a jejího odlišného způsobu vnímání lidských práv.

Když byly v roce 2008 v Pekingu pořádány Olympijské hry, stejně jako na mnoha místech světa se i v Soulu konaly demonstrace proti čínskému nedodržování lidských práv. Při příchodu olympijské pochodně do Soulu došlo k roztržce mezi čínskými studenty a korejskými pro-tibetskými aktivisty, upozorňujícími na tíživou situaci Tibetanů a Severokorejců (Reuters, 2008). Tato roztržka a související protesty zaplnily velkou část korejských médií a ukázaly, že postoj k právům jedince se v Číně a Koreji zásadně liší

(Hundt, 2010, s. 140). Přesto lze soudit, že tento odlišný postoj nebyl překážkou pro rozvíjení ekonomických a kulturních vztahů s Čínou. Mluvčí ministerstva zahraničí Jižní Koreje na tiskové konferenci uvedl, že korejská vláda čínskému vyslanci v Soulu vyjádřila nad celou událostí lítost. Na otázku, zda si myslí, že vyjádření lítosti nad celou událostí uspokojí i korejské občany, reagoval slovy, že „v diplomacii je přivolání velvyslance jiné země a vyjádření lítosti velmi silným opatřením“ (MOFA, 2008b).

Rok 2009 a zintenzivnění severokorejských provokací v podobě testování balistických střel či jaderných testů znamenal konec šestistranných dohod mezi KLDR, Čínou, Jižní Koreou, USA, Japonskem a Ruskou federací, které byly na podnět Číny zahájeny v roce 2003. V roce 2010 došlo k potopení jihokorejské námořní lodi Cheonan a ostřelování ostrova Yeonpyeong. Z obou incidentů byla obviněna KLDR. Jihokorejská vláda požádala o podporu opatření proti Severní Koreji a sám prezident Lee Myung-bak nadnesl téma potopení Cheonan na Summitu o bezpečnosti v Asii v Singapuru a na summitu G20 v Kanadě, spolu s žádostí o společné odsouzení Severní Koreje za potopení lodi (Hur, 2017, s. 353). Tehdejší ministryně zahraničních věcí USA Hilary Clinton uvedla, že důkazy o vině Severní Koreje jsou „ohromující a odsuzující“. Podle slov prezidenta Lee Myung-baka se jednalo o „překvapivý vojenský útok Severní Koreje, který byl spáchán pozdě v noci, kdy jihokorejský lid odpočíval“ (BBC, 2010).

Čínská vláda tehdy sice odsoudila „jakýkoli čin, který ohrožuje stabilitu v regionu“, nicméně o vině KLDR nepadlo ani slovo (Hundt, 2010, s. 135) a i Rada bezpečnosti OSN nakonec vydala jen prezidentské prohlášení odsuzující potopení lodí a vyzývající k bezpečnosti na Korejském poloostrově. Avšak o tom, kdo je z incidentu vinen, se již nezmiňuje (OSN, 2010).

Reakce Číny a zejména blokování mezinárodní snahy o odsouzení KLDR z ostřelování ostrova mělo negativní vliv na politické vztahy mezi Čínou a Jižní Koreou a vyvolalo pochybnosti o důvěryhodnosti Číny a její role zprostředkovatele šestistranných jednání. Obavy zesílily po tom, co Čína neinformovala Jižní Koreu o brzké návštěvě severokorejského prezidenta Kim Jong-ila. Na začátku jeho pětidenní cesty ministr Jižní Koreje pro sjednocení vyzval Čínu, aby vystupovala zodpovědně. Dle jihokorejských médií toto vřelé přivítání severokorejského prezidenta bylo „urážlivé vzhledem k tomu, že Jižní Korea ještě truchlila nad smrtí námořníků“ (Snyder a Byun, 2011, s. 76). Podobně i Čína byla nespokojena s posílením vztahu Jižní Koreje se Spojenými státy a popírala

schopnost jihokorejské vlády překlenout zdánlivou neslučitelnost strategického partnerství s Čínou a strategické aliance s USA (Han, 2012).

Potopení lodi Cheonan tak v Jižní Koreji vyvolalo debaty ohledně rostoucího vlivu Číny a směřování politické orientace Jižní Koreje vůči Spojeným státům a Číně, stejně jako otázky ohledně významu aliance Jižní Koreje a USA a její schopnosti předejít opakujícím se severokorejským provokacím. Severokorejské ostřelování ostrova Yeonpyeong a ostražitý přístup Číny ke KLDR znepokojily mnoho jihokorejských politiků a přiměly je k přehodnocení celé národní bezpečnostní strategie (Sohn a Kang, 2013, s. 202). Hned po incidentu bylo ve Žlutém moři zahájeno společné vojenské cvičení USA a Jižní Koreje (Snyder a Byun, 2011, s. 78). Jihokorejská vláda také začala veřejně hovořit o spolupráci s USA v rámci balistických systémů vzájemné obrany a později obě země podepsaly dohodu o realizaci společného výzkumu. Jižní Korea dokonce zvažovala nabídku finanční pomoci pro umístění radaru včasného varování protiraketové obrany sil Spojených států a Koreje (USFK) na poloostrově. Přesto, že takový přístup ze strany prezidenta Lee byl očekáván již od počátku jeho prezidentského období, ve skutečnosti se příliš nepřikláněl k zavedení regionálních programů protiraketové obrany (MD). Proběhla diskuze i o Protivzdušné a raketové obraně Koreje (KAMD), která by pokryla Korejský poloostrov oblast Okinawy a Guama. To by však vyžadovalo zavedení tak rozsáhlých systémů, jakým se Jižní Korea při rozvoji své protivzdušné obrany a raketové obrany do té doby snažila vyhnout (Yoo, 2014, s. 98-99).

Bezpečnostní otázky související s KLDR, čínská reakce na potopení lodi Cheonan a ostřelování ostrova Yeonpyeong prohloubily negativní vnímání Číny ze strany Jižní Koreje a přesto, že si jihokorejská společnost byla vědoma důležitosti ekonomické provázanosti s Čínou, objevily se u ní obavy ze stále většího čínského vlivu a možného narušení stability. Vedle hrozeb vyplývajících z jaderných zbraní a provokací Severní Koreje hodnotily Jihokorejci otázky ohledně neustálého růstu Číny, její vojenské modernizace a rostoucí závislosti Jižní Koreje na čínské ekonomice jako potenciální bezpečnostní hrozby, kterým bude muset Jižní Korea čelit (Han, 2012).

Z výše uvedeného vyplývá, že Jižní Korea se při řešení mezinárodních sporů snažila spolupracovat a řešit je diplomatickými prostředky a že i samotná vláda Jižní Koreje byla o nutnosti spolupráce přesvědčená. Kromě diplomatických nástrojů však zvolila i posílení vojenské spolupráce s USA, a to zahájením společného vojenského

cvičení po potopení lodi Cheonan.

6. Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Číně a USA v prezidentském období Park Geun-hye (2013-2017)

Na začátku svého funkčního období prezidentka Park Geun-hye určila směřování zahraniční politiky třemi prioritami: 1) proces budování důvěry na Korejském poloostrově, 2) Iniciativa pro mír a spolupráci v severovýchodní Asii (NAPCI) a 3) diplomacie střední mocnosti (Choi a kol., 2014, s. 2). I přes rozvoj bilaterální ekonomické spolupráce s Čínou vláda prezidenta Lee Mung-baka čínsko-jihokorejské vztahy ponechala prakticky chladnými a napravení tohoto stavu se ujala právě Park Geun-hye. Její vláda si uvědomovala strategickou hodnotu Číny a její potenciální vliv na KLDK při denuklearizaci Korejského poloostrova (Kim, 2016, s. 7). Za významný okamžik lze považovat návštěvu Xi Jinpinga v roce 2014, neboť ten se stal první hlavou ČLR, která navštívila Jižní Koreu ještě před návštěvou KLDK (Park, 2015, s. 63). Park Geun-hye se o rok později v Číně zúčastnila vojenské přehlídky k příležitosti výročí konce druhé světové války, a to i navzdory nepřítomnosti amerického prezidenta Baracka Obamy a dalších západních lídrů, načež čelila obvinění ze zaujetí příliš pro-čínského stanoviska. O měsíc později proto při návštěvě USA ujišťovala, že „USA jsou spolehlivým partnerem a aliance Jižní Koreje s USA je základním kamenem americké politiky vyvažování v asijsko-pacifickém regionu“ (Korea Times, 2015).

Jelikož Severní Koreje se dotýkají zájmy jak Jižní Koreje, USA, tak i Číny, spolupráce všech tří zemí představovala pro vládu Park klíčový bod (Choi a kol., 2014, s. 5). Vláda proto vyjádřila porozumění a podporu harmonickému rozvoji vztahů mezi Jižní Koreou a USA a Jižní Koreou a Čínou (MOFA, 2016b, s. 90). Zároveň se právě takové chování stalo předmětem kritiky Park Geun-hye. Kritici argumentovali tím, že její zahraniční politika byla často „zmítaná“ a „kolísala mezi pro-čínskými a pro-americkými pozicemi“ (Mo, 2016, s. 604).

Lze říci, že vzhledem ke svému prostředí je snaha Jižní Koreje o postavení střední mocnosti součástí racionální strategie přežití. Během hegemonie Spojených států byly klíčové zájmy Jižní Koreje, jako stabilita a hospodářský růst, zajištěny spojenectvím se Spojenými státy (Kim a Kim, 2016, s. 318). Během proměny regionálního řádu je však Jižní Korea nucena brát v úvahu rostoucí význam Číny, což někdy může komplikovat její

rozhodovací procesy. Patří mezi ně otázky týkající se námořního území ve Východočínském moři či pochybnosti ohledně AIIB a Čínou vytvořeného nového finančního mechanismu. Právě tyto záležitosti lze označit za projev čínské snahy o přetvoření východoasijského řádu (Kim a Kim 2018, s. 267-268).

Dle Ikenberryho střední mocnosti preferují smíšené strategie zapojení se a zajištění a jsou to právě střední mocnosti, které budou schopny přesunout regionální řád určitým směrem nebo se rozhodnou zachovat dvojí hierarchii, přičemž druhé jmenované se jeví jako neoptimálnější řešení. Dvojí hierarchie jim totiž poskytuje jak bezpečnostní, tak ekonomické výhody (Ikenberry, 2016, s.11, 35-36).

6.1 Jižní Korea v kontextu bezpečnostního soupeření USA a Číny

Obtížné rozhodnutí musela Jižní Korea učinit například během jednání o rozmístění amerického protiraketového štítu THAAD na svém území. Jižní Korea sice rozhodla o jeho umístění již v červnu 2016, nicméně tento proces byl doprovázen silným odporem ze strany Číny. Podle USA bylo hlavním účelem rozmístění THAAD v Jižní Koreji čelit raketovým a jaderným hrozbám KLDR. Čína toto rozhodnutí však vnímala jako zaměřené proti ní a věřila, že by THAAD na Korejském poloostrově mohl vážně narušit její bezpečnostní zájmy, neboť řada radarů THAAD by měla dosah nejen na Korejský poloostrov, ale i na území Číny (Kim, 2017, s. 9-10). V březnu 2015 čínské ministerstvo zahraničí uvedlo, že THAAD „přesahuje reálné bezpečnostní potřeby“ a varovalo dotyčné země, aby byly „mimořádně opatrné a své jednání dopředu dvakrát promyslely“ (Reuters, 2015). V lednu 2016 čínský vyslanec varoval, že rozmístění THAAD by „mohlo zničit bilaterální vazby“ mezi Jižní Koreou a Čínou (Yonhap news, 2016a). V únoru téhož roku pak mluvčí ministra zahraničních věcí ČLR uvedl, že „žádná země by při sledování svých zájmů neměla ohrožovat bezpečnostní zájmy jiných zemí,“ a že „pokračování v zavádění protiraketových systémů v regionu zvýší napětí na Korejském poloostrově ještě více“. Navíc to podle něj „nepomůže udržet mír ani stabilitu regionu, ani to nepovede k řádnému řešení současné situace“ (MOFA PRC, 2016). Jihokorejský ministr obrany však ubezpečoval, že důvodem umístění THAAD je sebeobrana, a že Jižní Korea nemá v úmyslu vstoupit do širšího systému americké protiraketové obrany, který je často vnímán jako krok k izolaci Číny (Yonhap news, 2016b).

Čína na konci roku 2016 reagovala i snahou omezit šíření korejské kultury a dovoz korejských výrobků. Žádný korejský umělec od října 2016 nedostal povolení vystupovat

v Pekingu. Čínská vláda také údajně nařídila místním televizním stanicím, aby nevysílaly korejské seriály, filmy, ani zábavní pořady. Z čínské televize a novin zmizely zprávy o korejských celebritách a recenze korejských filmů. V důsledku čínského omezení se také propadly akcie hlavních korejských agentur a kosmetických firem (Korea Times, 2016a). V listopadu Čína začala od výrobců elektromobilů požadovat navýšení výrobní kapacity, přičemž toto nové kritérium mohl splnit pouze čínský výrobce automobilů BYD Auto, zatímco korejské firmy jako Samsung SDI, LG Chem a SK Innovation na tyto standardy nedosáhly. Podle Korejského mezinárodního obchodního sdružení (KITA) čínské celní orgány v období od ledna 2014 do září 2017 odmítly 542 potravinářských a kosmetických výrobků, přičemž se jednalo o třetí největší zákaz po omezení výrobků z Tchaj-wanu a USA (Korea Times, 2016b). Na začátku března 2017 Centrální banka Jižní Koreje informovala, že počet čínských turistů, kteří navštívili jihokorejský ostrov Jeju, oblíbenou turistickou destinaci, klesl o 6,7 % oproti minulému roku. Dle ministra financí Jižní Koreje však „Čína nepřijala žádná odvetná opatření, která by vyžadovala oficiální odpověď“ (Reuters, 2017a). Mluvčí jedné z leteckých společností, které pozastavily internetové nabídky letů na ostrov Jeju uvedl, že rozhodnutí zrušit výlety „bylo učiněno na základě vzájemného souhlasu mezi cestujícími“ (Reuters, 2017b).

Umístění THAAD ve venkovské oblasti Seongju se setkala s protesty i ze strany jihokorejských zemědělců, kteří se obávali, že by THAAD poškodil místní plodiny a učinil z malého města terč severokorejského útoku. Pochybnosti ohledně THAAD se také staly jedním z hlavních témat prezidentské kampaně po rozhodnutí o impeachmentu prezidentky Park (Reuters, 2017c).

Rozhodování ohledně rozmístění THAAD se tak stalo velmi citlivým tématem zahraniční politiky Jižní Koreje, které ovlivnilo budoucí směřování jihokorejské politiky. Jižní Korea si ve svém postavení střední mocnosti byla vědoma, že její rozhodnutí může mít vliv na rozpoložení moci v regionu, a proto jej co nejdéle odkládala a snažila se učinit takovou volbu, která bude mít minimální dopad na vztah s oběma partnery. To také poukazuje na geostrategickou hodnotu Jižní Koreje jako střední mocnosti. Při utváření rozhodnutí hrála důležitou roli také určitá forma vnitřních tlaků, které se formulaci politik a jejich implementaci snažily zabránit.

6.2 Jižní Korea v kontextu ekonomického soupeření USA a Číny

Vyjednání dohod o volném obchodu je pro střední mocnosti výhodným

prostředkem nejen k expanzi obchodu a získání ekonomických výhod, ale také k dosažení širších cílů zahraniční politiky (Choi, 2017, s. 238). Během vlády prezidentky Park byla uzavřena dohoda s USA i Čínou. V rámci ekonomického soupeření Číny musela Jižní Korea také čelit dilematu ohledně vstupu do AIIB a TPP, a i v tomto případě se při sledování svých národních zájmů snažila nepoškodit vztahy s žádným ze svých nejdůležitějších partnerů (Kim, 2017, s. 8).

FTA

V odpovědi na soupeření USA a Číny ohledně FTA v asijsko-pacifickém regionu kladla prezidentka Park důraz na pragmatický a vyvážený přístup prostřednictvím strategie dvojitého zajišťování (*double hedging*). Jižní Korea se pokusila maximalizovat svůj národní zájem a zachovat regionální stabilitu zavedením dvou dvoustranných FTA, jednu s Čínou a druhou s USA. FTA o volném obchodu s USA vyústila ve vstup dohody v platnost v roce 2013. FTA o volném obchodu mezi Koreou a Čínou o dva roky později (Choi, 2017, s. 233-242).

TPP a RCEP

Kromě toho Jižní Korea projevila zájem účastnit se jednání o širší spolupráci v regionu a zapojila se do diskuzí ohledně dohod o volném obchodu v Asii, jejichž iniciátorem byla Čína. Zároveň se však připravovala na jednání o Transpacifickém partnerství s USA (Choi, 2017, s. 233-242).

Zatímco dvanáct dalších zemí, které se účastnily jednání o TPP, dosáhlo obchodní dohody v říjnu 2015, jednání s Jižní Koreou doprovázely pochybnosti. Bylo to například z toho důvodu, že již uzavřela dvoustranné dohody o volném obchodu s deseti z dvanácti zemí, které se TPP účastnily (Kim, 2017, s. 8). Kromě toho existovaly obavy, že jednání bude ztěžováno napjatými vztahy s Japonskem či obavy ze znovuotevření citlivých témat, které komplikovaly jednání o dohodě o volném obchodu mezi Jižní Koreou a USA, zejména otázky zemědělství a řešení sporů mezi investory a státy (Schott, 2015, s. 1-2). A v neposlední řadě také proto, že TPP nezahrnuje největšího obchodního partnera Jižní Koreje – Čínu. Je pravděpodobné, že Jižní Korea při svém strategickém uvažování zvažovala možnost, že hospodářský růst a prosperita budou v budoucnu určovány spíše jejími vztahy s Čínou než vztahy s USA. Nicméně i přesto se snažila nevzbudit dojem, že se hodlá připojit k čínské sféře vlivu na úkor USA a od ukončení jednání o TPP Park Geun-hye dále zdůrazňovala, že Jižní Korea o vstup do TPP má zájem (Kim, 2017, s. 8).

AIIB

AIIB je mezinárodní instituce, jejímž hlavním účelem je poskytovat finanční prostředky na infrastrukturní projekty v asijských rozvojových zemích. Jelikož je AIIB součástí vyvažovací diplomacie Číny a nabízí alternativní východisko k americkému finančnímu řádu (Kim a Kim, 2018, s. 270), ze strany USA je vnímána jako čínské úsilí o podkopání stávajících finančních institucí jako je Světová banka či Asijská rozvojová banka. Pro Jižní Koreu, stejně jako pro další asijské země, může však AIIB znamenat významnou obchodní příležitost (Kim, 2017, s. 7). Stojí za povšimnutí, že od roku 2013 se Čína i USA přesouvají z aktivního působení v G20 a podobných globálních institucí k budování institucí nových, ve kterých má jejich hlas větší váhu. Pro Čínu je to právě AIIB a Čínská rozvojová banka (CDB), ze strany USA to bylo TPP. Mo však upozorňuje na stinnou stránku tohoto fenoménu. Čím více je světové vládnutí polarizováno a velmoci projevují menší zájem o instituce globálního charakteru, ve kterých mohou střední mocnosti hrát konstruktivní překlenovací roli, slábne i role středních mocností (Mo, 2016, s. 604).

Od samého počátku se Čína snažila přesvědčit Jižní Koreu, aby se stala zakládajícím členem AIIB, zatímco USA na Jižní Koreu naléhaly, aby se do této instituce nezapojovala. Pod silným tlakem obou mocností odkládala Jižní Korea své rozhodnutí o členství v AIIB až do poslední chvíle. Své rozhodnutí o přijetí členství nakonec oznámila několik dní před konečným termínem – poté, co i ostatní spojenci USA, jako jsou Velká Británie, Německo, Francie či Itálie, informovali o svém rozhodnutí se k AIIB připojit (Kim, 2017, s. 8).

Lze si povšimnout, že Jižní Korea za vlády Park Geun-hye přijala několik opatření, která se zdála být spíše v souladu s národními zájmy Číny než se zájmy USA. Učinila rozhodnutí vstoupit do čínské regionální finanční instituce AIIB navzdory nesouhlasu Spojených států, nepodílet se na Spojenými státy iniciovaném TPP jako zakládající člen a při rozhodování o umístění amerického protiraketového obranného systému na svém území postupovala velmi opatrně. Jelikož aliance s USA pro Jižní Koreu představuje záruku bezpečí vůči severokorejským vojenským provokacím, výše zmíněné chování Jižní Koreje se může jevit jako nepochopitelné. Dle Kim Min-hyunga je ale toto chování odrazem zajišťovací strategie a politiky strategické nejednoznačnosti, kterou Jižní Korea volí s cílem zmírnit negativní dopad na vztah s jednou z velmocí (Kim, 2017, s. 2-4). A je

pravděpodobné, že vzhledem k současnému vývoji bude Jižní Korea v tomto přístupu pokračovat, neboť je pro ni výhodné udržet alianci s USA s cílem odradit severokorejské útoky, a zároveň podpořit strategické partnerství s Čínou a zajistit tak budoucí hospodářský růst a prosperitu (Kim, 2017, s. 12). Někteří autoři se však domnívají, že by se Jižní Korea měla snažit co nejvíce profitovat z americké spolupráce a tímto upevnit své postavení globální střední mocnosti a zároveň se zaměřit na spolupráci s dalšími středními mocnostmi v asijsko-pacifickém regionu, které čelí podobnému bezpečnostnímu dilematu (Lee, 2012, s. 23).

6.3 Diplomacie a řešení sporů

Spojené státy podpořily proces budování důvěry prezidentky Park a její snahu odtrhnout se od tradičního mezikorejského vztahu, který byl popisován jako „cyklus provokací, vyjednávání a odškodnění“ (Choi a kol., 2014, s. 5). Americká vláda včetně prezidenta Obamy několikrát charakterizovala vztah mezi USA a Jižní Koreou jako „sinější než kdy předtím“ (MOFA, 2016a, s. 27). Země také zahájily hospodářský dialog, zřídily Komisi pro jadernou energii a dohodly se na prohloubení spolupráce při řešení globálních otázek týkajících se například nešíření zbraní hromadného ničení, boje proti terorismu, rozvojové spolupráce, kybernetické bezpečnosti, zdravotní bezpečnosti a vesmíru. Citlivé otázky se snažily řešit „kreativním a vzájemně prospěšným způsobem.“ Po návštěvě prezidentky Park v USA v roce 2015 se vzájemné návštěvy mezi oběma lídry staly každoroční událostí (MOFA, 2016b, s. 57).

Došlo i ke slibnému vývoji ohledně Číny a jejího stanoviska ke KLDR, který Jižní Koreji umožnil rozšířit spolupráci s Čínou do více oblastí. Po třetím jaderném testu Severní Koreje dne 12. února 2013 Xi Jinping zaujal tvrdší postoj k jaderným a raketovým programům Severní Koreje a se Spojenými státy podpořil návrh rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2094 a veřejně Severní Koreu odsoudil (Park, 2017, s. 69).

Po návštěvě prezidentky Park Geun-hye v Číně v červnu 2013 vydaly obě země společné prohlášení o vizi vzájemných vztahů, které mělo sloužit jako plán pro další rozvoj strategického partnerství. V návaznosti na to bylo během návštěvy čínského prezidenta v Jižní Koreji v červenci 2014 přijato prohlášení o dalším obohacení strategického partnerství a spolupráce (MOFA, 2013 b). Kromě toho došlo k uzavření dohody o zavedení pravidelných návštěv ministrů zahraničních věcí, zřízení horké linky, pořádání strategického dialogu mezi ministry zahraničních věcí, byl podpořen dialog o zahraniční

a bezpečnostní politice či o spolupráci národních výzkumných středisek obou zemí (Kang a kol., 2014).

V listopadu 2013 došlo opět ke zvýšení napětí, když se Čína bez jakékoliv předchozí konzultace se sousedními státy rozhodla změnit rozměr svého Identifikačního pásma protivzdušné obrany (ADIZ) tak, že pokrylo většinu Východočínského moře, včetně Japonskem kontrolovaných ostrovů Senkaku/Diaoyu a Ieodo/Suyanjiao, na který si klade nárok Jižní Korea (Thim, 2013).

Čína přitom pohrozila, že pokud letadla ostatních zemí neinformují o svém přeletu nad tímto územím čínské ministerstvo zahraničních věcí nebo Úřad pro civilní letectví, je připravena k prosazení svého ADIZ využít svou armádu (Kim, 2017, s. 5). Pravidla měla platit pro všechna letadla – ať už civilní nebo státní a bez ohledu na to, zda se přibližují k ADIZ nebo pouze procházejí oblastí a jejich konečnou destinací není zrovna Čína. Jižní Korea v té době však již měla v oblasti Ieodo zřízenou výzkumnou oceánskou stanici a naplno ji využívala. Mluvčí jihokorejské vlády tehdy oznámil tisku, že „prohlášení Číny o její ADIZ pravděpodobně nebude mít vliv na působení Jižní Koreje na Ieodo“ (MOFA, 2013c).

Jižní Korea sice vyjádřila silnou nespokojenost nad oznámením Číny o změně jejího nového ADIZ, nicméně její reakce nebyla natolik ostrá jako třeba reakce ze strany Japonska. Tehdejší ministr obrany Jižní Koreje vyzval Čínu k tomu, aby hranice ADIZ pozměnila tak, aby neovlivňovaly národní zájmy Jižní Koreje, což čínská strana odmítla. Tato událost dočasně ochladila vztahy mezi Čínou a Jižní Koreou, ačkoliv roce 2014 došlo k jejich urovnání (Rinehart a Elias, 2015, s. 21). Několik dní po prohlášení Číny byly přes její ADIZ v rámci výcvikového cvičení USA vyslány dva boeingy B-52 (Thim, 2013). I Jižní Korea se snažila najít prostředky, které jí umožní chránit lodní trasy ve Východočínském moři a pohotově reagovat na jakýkoliv spor: v roce 2016 otevřela na ostrově Jeju námořní základnu (Korea Herald, 2016).

Navzdory těmto sporům se Jižní Korea s Čínou snažila pokračovat ve spolupráci a společně eliminovat potenciální zdroje konfliktů během společných jednání (MOFA, 2016b, s. 90-91).

Diplomatické úsilí prezidentky Park v roce 2015 také vyústilo k obnovení trilaterální spolupráce v rámci 6. summitu Koreje, Japonska a Číny v Soulu. Jižní Korea podpořila roli USA při napravování vztahů mezi Jižní Koreou a Japonskem a roli Číny při

přípravě summitů Číny, Japonska a Jižní Koreje (MOFA, 2016b, s. 90).

Lze říci, že změna přístupu ČLR ke KLDK, resp. její tvrdší reakce na korejské provokace a její rostoucí ekonomický význam se pro Jižní Koreu staly podnětem pro prohloubení vzájemné spolupráce. Změnu čínského ADIZ lze interpretovat jako jeden z projevů snahy o vyvážení amerického vlivu v regionu, o čemž nasvědčuje i obranná reakce USA. Přesto, že jihokorejsko-čínské vztahy byly na chvíli ochlazeny z důvodu změny čínského ADIZ, Jižní Korea se tento spor snažila vyřešit pragmatickou a efektivní diplomacií, přičemž nezpochybňovala ani spolupráci s USA.

Tabulka č. 1:

Srovnání vlád Lee Myung-baka a Park Geun-hye (vlastní zpracování)

	Lee Myung-bak	Park Geun-hye
Snaha poskytovat legitimitu statu quo	Ano	Ano
Strategie	Posílení aliance s USA	Strategie zajišťování
Snaha v přístupu k USA a Číně soustředit své zdroje do specifických oblastí	Ano ve vztahu k Číně: ekonomické partnerství ve vztahu k USA: bezpečnostní aliance	Ano ve vztahu k Číně: ekonomické partnerství ve vztahu k USA: bezpečnostní aliance
Přesvědčení o přínosu a nezbytnosti spolupráce při řešení mezinárodních sporů spojených s USA a Čínou	Ano	Ano
Šilné propojení domácí a zahraniční politiky	Ano	Ano

Závěr

Tato práce zkoumala zahraniční politiku Jižní Koreje ve vztahu k Číně a USA během prezidentských období Lee Myung-baka (2008-2013) a Park Geun-hye (2013-2017) z pohledu behaviorálního modelu konceptu střední mocnosti. Práce se zaměřila na oblasti, do kterých Jižní Korea v souvislosti s USA a Čínou nejvíce soustředila své zdroje, tedy

bezpečnostní a ekonomickou oblast. Zde práce došla k závěru, že jak Lee Myung-bak, tak i Park Geun-hye si byla vědoma, jaká rovina spolupráce jim ve vztahu k daným zemím může přinést největší užitek: ve vztahu k USA je to bezpečnostní aliance, ve vztahu k Číně pak ekonomické partnerství. Právě u těchto oblastí Jižní Korea předpokládá, že jí mohou zajistit nejlepší návratnost investovaných zdrojů.

Vláda Lee Myung-baka posílila spojenectví s USA a tím se vyprofilovala jako střední mocnost, která se snaží zachovat status quo, a tedy hegemonii USA. Během prezidentského období Park Geun-hye byl kladen větší důraz na ekonomickou spolupráci s Čínou než v předchozím období a lze říci, že její rozhodování bylo ovlivněno rostoucím vlivem Číny. Právě chování Jižní Koreje během vlády Park Geun-hye lze vysvětlit strategií zajišťování, která zároveň poukazuje na nejistotu ohledně budoucího rozložení moci v regionu. Protože Čína i USA touží mít přízeň střední mocnosti na své straně, Jižní Korea při svém rozhodování čelila dilematu a snažila se činit takovou volbu, která by byla co nejvíce v souladu se zájmy obou hegemonů. Snaha Jižní Koreje o zachování statu quo však v obou případech ukázala, že se Jižní Korea nesnaží zpochybnit vojensko-politické ani ekonomické vyvažování moci v regionu. K dosažení tohoto cíle však obě vlády zvolily odlišnou strategii: pro Lee Myung-baka to bylo posílení aliance s USA a pro vládu Park Geun-hye strategie zajišťování.

Dalším ze zkoumaných kritérií bylo přesvědčení Jižní Koreje o přínosu a nezbytnosti spolupráce při řešení mezinárodních sporů spojených s USA a Čínou. Z chování Jižní Koreje lze soudit, že se jakékoliv záležitosti snažila řešit diplomatickou cestou. A to i přesto, že zájmy velmocí ne vždy odpovídaly i zájmům Jižní Koreje.

Silné propojení domácí a zahraniční politiky bylo demonstrováno na příkladu snahy Jižní Koreje upevnit pozici střední mocnosti v regionu prostřednictvím trilaterální spolupráce s Čínou a Japonskem. Podobně byl domácí vliv zaznamenán při uzavírání FTA s USA či při rozhodování Jižní Koreje o umístění THAAD na svém území. Nicméně v těchto případech nelze říci, že by domácí vliv úplně zabránil uzavření dohody či rozmístění systému THAAD, ale že vyjednávání pouze prodloužil.

Použitá literatura

ASEAN, 2016. Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP). In: *Asean.org* [online]. [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: https://asean.org/?static_post=rcep-regional-comprehensive-economic-partnership

BBC, 2008. S Korea sends beef envoys to US. *BBC* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7443274.stm>

BBC, 2010. Clinton warns North Korea on sinking of South's ship. *BBC* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/10121530>

COOPER, Andrew F., 2013. Squeezed or revitalised? Middle powers, the G20 and the evolution of global governance. *Third World Quarterly* [online]. **34**(6), 963–984 [cit. 2019-01-05]. DOI: 10.1080/01436597.2013.802508. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01436597.2013.802508>

COOPER, Andrew F. a Emel Parlar DAL, 2016. Positioning the Third Wave of Middle Power Diplomacy: Institutional Elevation, Practice Limitations. *International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis* [online]. **71**(4), 516–28. DOI: 10.1177/0020702016686385. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0020702016686385>

COOPER, Andrew F., Richard A. HIGGOTT a Kim Richard NOSSAL, 1993. *Relocating Middle Powers: Australia and Canada in a Changing World Order*. Vancouver: University of British Columbia Press, 232 s. ISBN 0-7748-0447-5.

COX, Robert W., 1989. Middlepowermanship, Japan, and Future World Order. *International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis* [online]. **44**(4), 823-862 [cit. 2019-02-18]. DOI: 10.1177/002070208904400405. ISSN 0020-7020. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002070208904400405>

DENT, Christopher M., 2013. Paths ahead for East Asia and Asia—Pacific regionalism. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* [online]. **89**(4), 963-985 [cit. 2019-04-06]. DOI: 10.1111/1468-2346.12054. ISSN 00205850. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=edsjsr&AN=edsjsr.23479403&site=eds-live&scope=site&lang=cs>

DRULÁKOVÁ, Radka, Vysoká škola ekonomická v Praze, Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka, 2008. *Mezinárodní vztahy I: úvod do studia*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 99 s. ISBN 978-80-245-1449-9.

EVANS, Gareth, 2011. Middle power diplomacy [online]. In: *gevans.org*. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <http://www.gevans.org/speeches/speech441.html>

HAN, Suk-hee, 2012. South Korea Seeks to Balance Relations with China and the United States. Current Issues in U.S.-ROK Relations. *Council on Foreign Relations* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://on.cfr.org/2V8I0VF>

HAROLD, Scott W., 2012. Jeodo as Metaphor? The Growing Importance of Sovereignty Disputes in South Korea-China Relations and the Role of the United States. *Asian Perspective* [online]. **36**(2), 287-307 [cit. 2019-04-01]. ISSN 02589184. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/42704792>

HUNDT, David, 2010. China's 'Two Koreas' Policy: Achievements and Contradictions. *Political Science* [online]. **62**(2), 132–145 [cit. 2019-10-03]. DOI: 10.1177/0032318710384049. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0032318710384049>

HUR, Mi-yeon, 2017. Revisiting the Cheonan sinking in the Yellow Sea. *The Pacific Review* [online]. **30** (3), 348–364 [cit. 2019-03-31]. DOI: 10.1080/09512748.2016.1249905. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/09512748.2016.1249905>

CHAPNICK, Adam, 1999. The middle power. *Canadian Foreign Policy Journal* [online]. **7**(2), 73-82 [cit. 2019-02-18]. ISSN 11926422. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/11926422.1999.9673212>

CHOI Kang a kol., 2014. Evaluating President Park Geun-Hye's Foreign Policy in its 1st Year. *The Asan Institute for Policy Studies* [online]. [cit. 2019-28-03]. Dostupné z: <http://en.asaninst.org/contents/evaluating-president-park-geun-hyes-foreign-policy-in-its-1st-year/>

CHOI Young-mi, 2017. A middle power's trade policy under U.S.-China FTA competition: South Korea's double hedging FTA diplomacy. *Contemporary Politics* [online]. **24**(2), 233-249 [cit. 2019-28-03]. DOI: 10.1080/13569775.2017.1416735. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13569775.2017.1416735>

Chosun Ilbo, 2011. China Lays Claim to 'Arirang'. *Chosun Ilbo* [online]. [cit. 2019-28-03]. Dostupné z: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2011/06/23/2011062301297.html

IKENBERRY, John G., 2016. Between the Eagle and the Dragon: America, China, and Middle State Strategies in East Asia. *Political Science Quarterly* [online]. **131**(1), 9-43 [cit. 2019-03-31]. DOI: 10.1002/polq.12430. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/284786753_Between_the_Eagle_and_the_Dragon_America_China_and_Middle_State_Strategies_in_East_Asia

JOHN, J.V., 2014. Becoming and Being a Middle Power: Exploring a New Dimension of South Korea's Foreign Policy. *China Report* [online]. **50**(4), 325–341 [cit. 2019-03-31]. DOI: 10.1177/0009445514549274. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0009445514549274>

JOHN, J.V., 2015. Globalization, national identity and foreign policy: Understanding 'Global Korea'. *Copenhagen Journal of Asian Studies* [online]. **33**(2), 38-57 [cit. 2019-03-31]. ISSN 13954199. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=bsu&AN=112199618&lang=cs&site=ehost-live>

JORDAAN, Eduard, 2003. The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing between Emerging and Traditional Middle Powers. *Politikon: South African Journal of Political Studies* [online]. **30**(1), 165-181 [cit. 2019-02-18]. DOI: 10.1080/0258934032000147282. ISSN 0258-9346. Dostupné z: http://ink.library.smu.edu.sg/soss_research/394

KANG, David C., 2009. Between Balancing and Bandwagoning: South Korea's Response to China. *Journal of East Asian Studies* [online]. **9**(1), 1-28 [cit. 2019-03-19]. DOI: 10.1017/S1598240800002794. ISSN 15982408. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23418681>

KARIM, Moch Faisal, 2018. Middle power, status-seeking and role conceptions: the cases of Indonesia and South Korea. *Australian Journal of International Affairs* [online]. **72**(4), s. 343-363 [cit. 2019-03-30]. DOI: 10.1080/10357718.2018.1443428. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10357718.2018.1443428>

KIM, Ae-kyung a Ji-young KIM, 2018. China's aggressive „periphery diplomacy“ and South Korean perspectives. *Pacific review* [online]. **31**(2), 267-277 [cit. 2019-03-19]. DOI:

10.1080/09512748.2017.1397732. ISSN 09512748. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1080/09512748.2017.1397732>

KIM, Min-hyung, 2017. Avoiding Being a Crushed Prawn and Becoming a Dolphin Swimming between the Two Fighting Whales? South Korea's Strategic Choice in the Face of the Intensifying Sino-US Competition. *Journal of Asian and African Studies* [online]. **53**(4), 612–628 [cit. 2019-02-18]. DOI: 10.1177/0021909617709488. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0021909617709488>

KIM Jang-ho a Sae-me KIM, 2016. South Korea's Middle Power Diplomacy: Toward an Agenda-Partner Based Leadership. *The Korean Journal of Defense Analysis* [online]. **28**(2), 317–333 [cit. 2019-03-17]. ISSN 19414641. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/304887067_South_Korea's_middle_power_diplomacy_Toward_an_agenda-partner_based_leadership

KIM, Sung-han, 2013. Global Governance and Middle Powers: South Korea's Role in the G20. *Council on Foreign Relations* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: www.cfr.org/report/global-governance-and-middle-powers-south-koreas-role-g20

KIM, Sung-mi, 2016. South Korea's Middle-Power Diplomacy: Changes and Challenges. In: Chatham House [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.chathamhouse.org/publication/south-koreas-middle-power-diplomacy-changes-and-challenges>

KIM Tae-ho, 2005. Sino-ROK Relations at a Crossroads: Looming Tensions amid Growing Interdependence. *The Korean Journal of Defense Analysis* [online]. **17**(1) [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10163270509464077>

Korea Herald, 2012. China agree on terms of FTA negotiations. *Korea Herald* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20120514001284>

Korea Herald, 2016. Jeju naval base. *Korea Herald* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160229001123>

Korea Times, 2015. Park reaffirms US is best ally. *Korea Times* [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2015/10/120_188723.html

Korea Times, 2016a. Hallyu falls victim to Korea-China diplomatic row. *Korea Times* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/culture/2016/11/386_218739.html

Korea Times, 2016b. China intensifies economic retaliation against Korea. *Korea Times* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: http://www.koreatimes.co.kr/www/tech/2019/04/693_219418.html

KRATOCHVÍL Petr a Petr DRULÁK, eds, 2009. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha: Portál, 367 s. ISBN 978-80-7367-469-4.

LEE, Sook-Jong, 2012. South Korea as New Middle Power Seeking Complex Diplomacy. *EAI* [online]. 32 s. [cit. 2019-03-27]. ISBN 979-11-5570-042-6. Dostupné z: http://www.eai.or.kr/main/english/publication_01_view.asp?intSeq=9275

LEE, Sook-Jong a kol., 2015. Middle Power in Action: The Evolving Nature of Diplomacy in the Age of Multilateralism. *EAI* [online]. 29 s. [cit. 2019-03-27]. ISBN 979-11-86226-29-2. Dostupné z: http://www.eai.or.kr/main/english/publication_01_view.asp?intSeq=9406

MOFA, 1998. Statement by H.E. Hong Soon-young at the Graduate School of International Studies Korea University. *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5689/view.do?seq=298269&srchFr=&srchTo=&srchWord=&srchTp=&multi_itm_seq=0&itm_seq_1=0&itm_seq_2=0&company_cd=&company_nm=

MOFA, 2007. Outcomes of the Third Joint Report and Recommendations on the Feasibility of Establishing a Korea-China FTA. *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5676/view.do?seq=304631&srchFr=&srchTo=&srchWord=&srchTp=&multi_itm_seq=0&itm_seq_1=0&itm_seq_2=0&company_cd=&company_nm=

MOFA, 2016a. 2016 Diplomatic White Paper (part1). *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5684/view.do?seq=317959&srchFr=&srchTo=&srchWord=&srchTp=&multi_itm_seq=0&itm_seq_1=0&itm_seq_2=0&company_cd=&company_nm=&page=1&titleNm=

MOFA, 2016b. 2016 Diplomatic White Paper (part2). *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5684/view.do?seq=317959&srchFr=&srchTo=&srchWord=&srchTp=&multi_itm_seq=0&itm_seq_1=0&itm_seq_2=0&company_cd=&company_nm=&page=1&titleNm=

MOFA, 2008a. Speech by H.E. Shin Kak-soo at the ROK-Canada Forum. In: *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z:

http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5660/view.do?seq=307112&srchFr=&srchTo=&srchWord=&srchTp=&multi_itm_seq=0&itm_seq_1=0&itm_seq_2=0&company_cd=&company_nm=

MOFA, 2008b. Press briefngs. Spokesperson's Daily Press Briefing. In: *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z:

http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5679/view.do?seq=306303

MOFA, 2013a. The ROK-US Relations. *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_4904/contents.do

MOFA, 2013b. The ROK-China Relations. *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_4903/contents.do

MOFA, 2013c. Press Briefing: Spokesperson and Deputy Minister for Public Relations Cho Tai-young. *MOFA ROK* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5679/view.do?seq=313124

MOFA PRC, 2016. Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying's Remarks on ROK and US's Decision to Officially Start Talks on Deploying THAAD System in ROK. *MOFA PRC* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1339451.shtml

MO, Jong-ryn, 2016. South Korea's Middle Power Diplomacy: A Case of Growing Compatibility between Regional and Global Roles. *International Journal* [online]. 71(4), 587–607. DOI: 10.1177/0020702016686380. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0020702016686380>

O'NEIL, Andrew, 2015. South Korea as a Middle Power: Global Ambitions and Looming Challenges. Middle-Power Korea: Contributions to the Global Agenda. *Council on*

Foreign Relations [online]. 75–89 [cit. 2019-02-26]. ISBN 978-0-87609-627-7. Dostupné z: <https://on.cfr.org/2T382fO>

OSN, 2010. Statement by the President of the Security Council 2010/13. *OSN* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://undocs.org/S/PRST/2010/13>

PARK, Jae-hyun, 2013. China-U.S. Relations in East Asia: strategic rivalry and korea's choice. *Center for Strategic and International Studies* [online]. [cit. 2019-03-17]. ISBN 978-1-4422-2467-4. Dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/china-us-relations-east-asia>

PARK, Jin, 2015. Korea Between the United States and China: How Does Hedging Work? IN: ROZMAN, Gilbert. *Joint U.S.-Korea Academic Studies*, vol 26 [online]. *Korea Economic Institute*. 59-73 [cit. 2019-04-04]. ISSN 2167-3462. Dostupné z: <http://www.keia.org/publication/joint-us-korea-academic-studies-2015>

Reuters, 2015. Between U.S. and China, South Korea in bind over missile defense. *Reuters* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-southkorea-usa-missiles/between-u-s-and-china-south-korea-in-bind-over-missile-defense-idUSKBN0MD0UP20150317>

Reuters, 2008. S. Korea probes Chinese violence at torch relay. *Reuters* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-olympics-torch-korea/s-korea-probes-chinese-violence-at-torch-relay-idUSSEO12376920080429>

Reuters, 2017a. South Korea's Lotte approves land swap for missile defence: ministry. *Reuters* [online]. [cit. 2019-04-13] Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-southkorea-usa-thaad-lotte-idUSKBN1660P6>

Reuters, 2017b. Chinese cruise passengers put patriotism above tourism by skipping South Korean port visit. *Reuters* [online]. [cit. 2019-04-13] Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-southkorea-china-cruise/chinese-cruise-passengers-put-patriotism-above-tourism-by-skipping-south-korean-port-visit-idUSKBN16L0XD>

Reuters, 2017c. South Korea says securing THAAD location could be delayed. *Reuters* [online]. [cit. 2019-04-13] Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-southkorea-usa-thaad/south-korea-says-securing-thaad-location-could-be-delayed-idUSKBN15004Z>

RINEHART, Ian E. a Bart ELIAS, 2013. China's Air Defense Identification Zone (ADIZ). In: *Congressional Research Service* [online]. [cit. 2019-03-31] Dostupné z:

<https://fas.org/sgp/crs/row/R43894.pdf>

ROBERTSON, Jeffrey, 2013. Middlepowerism & Continuity in South Korean Foreign Policy. *The Diplomat* [online]. [cit. 2019-03-17] Dostupné z: <https://thediplomat.com/2013/05/middlepowerism-continuity-in-south-korean-foreign-policy/>

SCHOTT, Jeffrey J. Korea and the TPP, 2015. *The Inevitable Partnership*. Peterson Institute for International Economics [online]. 1-9 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://piie.com/publications/policy-briefs/korea-and-tpp-inevitable-partnership>

SNYDER, Scott a See-won BYUN, 2011. Cheonan and Yeonpyeong. *The RUSI Journal* [online]. **156**(2), 74-81 [cit. 2019-03-30]. DOI: 10.1080/03071847.2011.576477. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/03071847.2011.576477>

SOHN, Yul a Won-Taek KANG, 2013. South Korea in 2012. An Election Year under Rebalancing Challenges. *Asian Survey* [online]. **53**(1), 198-205 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2013.53.1.198>

THIM, Michal, 2013. China's new ADIZ: Do not panic, yet do worry. *AMO* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/en/chinas-new-adiz-do-not-panic-yet-do-worry-2/>

NIKOLA, Hynek a Šárka WAISOVÁ, 2006. Agenda lidské bezpečnosti a koncept střední mocnosti na pozadí kanadské zahraniční politiky. In: Waisová, Šárka. *Chudoba a bohatství v současném světě*. Pelhřimov: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 23-38, 16 s. ISBN 8086898865.

YOO, Hyon-joo, 2014. The China factor in the US–South Korea alliance: the perceived usefulness of China in the Korean Peninsula. *Australian Journal of International Affairs* [online]. **68**(1), 85-104 [cit. 2019-04-05]. DOI: 10.1080/10357718.2013.840556. ISSN 10357718. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/10357718.2013.840556>

Yonhap news, 2016a. THAAD could destroy Seoul-Beijing relations: Chinese envoy. *Yonhap news* [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20160223010000315>

Yonhap news, 2016b. Local THAAD will not be incorporated into wider U.S.-led MD

system: defense chief. *Yonhap news* [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://yna.kr/AEN20160720006451315>

ZEMANOVÁ, Štěpánka, Radka DRULÁKOVÁ, Jana PETERKOVÁ a Pavel PŘIKRYL, 2015. Zahraněpolitické strategie malých států v současném mezinárodním prostředí. *Mezinárodní Vztahy* [online]. **50**(3), 5-23 [cit. 2019-03-30]. ISSN 03231844.

Teze bakalářské práce

Zdůvodnění výběru práce

Téma zabývající se zahraničními vztahy Jižní Koreje se v českém odborném prostředí téměř nevyskytuje, ačkoli se v posledních dnech vzhledem k možné denuklearizaci korejského poloostrova jedná o otázku velmi aktuální. Zhodnocení a srovnání jihokorejských vztahů s jejími nejdůležitějšími partnery, Spojenými státy americkými a Čínskou lidovou republikou, jsou v tomto tématu klíčové. USA i Čína jsou pro Jižní Koreu velmi blízkými zeměmi, přestože si tyto dvě země navzájem často oponují. Čínu i USA odjakživa odděluje odlišná ideologie a rozdílný způsob řízení státu, v posledních dnech můžeme napětí mezi zeměmi vidět v souvislosti s americkým plánováním zavedení cel na čínské zboží. O Číně se také často mluví v kontextu nové globální velmoci, která by mohla nahradit či alespoň omezit pozici USA. Jižní Korea ve své pozici střední velmoci musí při tvorbě zahraniční politiky brát v úvahu toto napětí mezi globální velmocí USA a velmocí na vzestupu Čínou. Práce navazuje na zahraniční literaturu, věnující se historii vztahů daných zemí a o literaturu, opírající se o koncept střední velmoci a její diplomacie.

Předpokládaný cíl

Cílem této práce je odpovědět na otázku, jak ovlivňují zahraniční politiku Jižní Koreje její vztahy s USA a s Čínou s ohledem na historický a současný vývoj, přičemž výchozím přístupem ke studiu zahraniční politiky Jižní Koreje bude koncept střední mocnosti.

Metodologie práce

Práce bude mít především analyticko-deskriptivní charakter, pro zodpovězení výzkumné otázky bude částečně využita i komparativní metoda. Závěry budu vyvozovat na základě odborných knih i odborných článků, oficiálních prohlášení vlád Jižní Koreje, Číny a USA, včetně projevů prezidentů. Pro vysvětlení korejských vztahů s Čínou a USA bude sloužit stručný historický kontext a následně analýza vztahů Jižní Koreje s Čínou a USA.

Základní charakteristika tématu

Ačkoliv je v mezinárodním prostředí každá ze zemí vnímána jiným způsobem – Spojené státy americké jako světová velmoc, Čínská lidová republika jako velmoc na

vzestupu a Jižní Korea jako střední velmoc, vztahy mezi nimi jsou silné, navzájem se ovlivňují a jejich rozhodnutí mohou mít také dopad na globální politiku. K Číně má Jižní Korea velmi blízko z hlediska historického i kulturního. Během studené války došlo k oslabení vzájemných vztahů, a tak byly diplomatické vztahy mezi zeměmi navázány až roku 1992. Dnes je Čína největším obchodním partnerem Jižní Koreje. Zároveň se svým vlivem na Severní Koreu hraje důležitou roli v denuklearizaci korejského poloostrova, ač je někdy její vliv pokládán za omezený či nedostatečný. Současně se zájmy zemí rozcházejí v otázce územní i kulturní, ať už se jedná o spory o území v jihočínském moři či o kulturní symboly. Roku 1949 Spojené státy oficiálně uznaly Jihokorejskou republiku a navázaly s ní diplomatické vztahy. Již od této doby až po současnost Jižní Korea s USA spolupracuje. Například společná vojenská cvičení USA a Jižní Koreje jsou pro Čínu nepříjemnou záležitostí, stejně jako byla plánovaná výstavba amerického protiraketového štítu THAAD. Práce poukazuje na to, že postoje USA a Číny ovlivňují rozhodování Jižní Koreje, která je nucena ve své politice najít tzv. zlatou střední cestu, aby si s oběma zeměmi udržela co nejlepší možné vztahy.

Předpokládaná struktura práce

1. Úvod
2. Teorie
3. Historický kontext
4. Vztahy Jižní Korea-Čína
5. Vztahy Jižní Korea-USA
6. Závěr

Základní literatura:

BRAZINSKY, Gregg. Nation building in South Korea: Koreans, Americans, and the making of a democracy. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2007. ISBN 0807831204

KIM, Aekyung a Jiyoun KIM. China's aggressive 'periphery diplomacy' and South Korean perspectives. Pacific Review [online]. 2018, 31(2), 267-277. DOI: 10.1080/09512748.2017.1397732. ISSN 09512748

KIM, Min-hyung. Avoiding Being a Crushed Prawn and Becoming a Dolphin Swimming

between the Two Fighting Whales? South Korea's Strategic Choice in the Face of the Intensifying Sino-US Competition. *Journal of Asian and African Studies* [online]. 2017. DOI: 10.1177/0021909617709488. ISSN 0021-9096

LEE, Man-hee. Korea's misguided external behaviors and security dilemma in East Asian power dynamics. *Journal of East Asian Affairs* [online]. 2017, 31(2), 33-62. ISSN 10101608

MO, Jongryn. South Korea's middle power diplomacy: A case of growing compatibility between regional and global roles. *International Journal* [online]. 2016, 71(4), 587-607. DOI: 10.1177/0020702016686380. ISSN 00207020

PRITCHARD, Charles L., Scott SYNDER, John H. TILELLI. *U. S. Policy Toward the Korean Peninsula : Independent Task Force Report*. New York: Council on Foreign Relations, 2010. ISBN 9780876094754

SHEEN, Seong-ho. Out of America, into the Dragon's Arms: South Korea a Northeast Asian Balancer?. In J. COONEY, Kevin, Yoichiro Sato. *Rise of China and International Security: America and Asia Respond*. New York: Routledge, 2009, s. 140-58. ISBN 9780203893630

SHAMBAUGH, David L., M. B. Yahuda. *International relations of Asia*. Second edition. Lanham: Rowman & Littlefield, 2014. ISBN 9781442226418

STEINBERG, David I. *Korean attitudes toward the United States: changing dynamics*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 2005. ISBN 9780765614353

WAMPLER, Robert A, eds. *Trilateralism and beyond: great power politics and the Korean security dilemma during and after the Cold War*. The Kent State University Press, 2013. ISBN 9781612775357